

สมนุตปาสาทิกา นาม วินยภูฏกถา (ปฐโม ภาโค)

ซ้อมเขียนวิชาแปล ป.ธ. ๗

ระหว่างหน้า ๓๐๑-๔๒๕ (๗ ฉบับ)

พระเมธีธรรมากรณี (สวอง ปญญารโธ ป.ธ. ๙)

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ เอวํ อุกุทิกฐลิกขาปทํ ปทานุกกเมณ วิภชิตฺวา อิทานิ ยนฺตํ ปฏฺิเสเวยยาติ
 เอตถ เยนากาเรน ปฏฺิเสเวยยาติ วุจฺจติ ตสฺสาการสฺส ทสฺสนตฺถํ ปฏฺิเสวติ นามาติ อิํ
 มาติกาปทํ ฐฺุเปตฺวา นิमितฺเตน นิमितฺตํ องฺคชาเตน องฺคชาตนฺติ วุตฺตํ ฯ ตตถ ยสฺมา น
 เกวลํ อิตฺถิยาเอว นิमितฺตํ ปาราชิกวตฺถุ น จ มนุสฺสิตฺถิยาเอว สุวณฺณรชตาทิมยานญจ
 อิตฺถินมฺปิ นิमितฺตํ วตฺถุเอว น โหติ ตสฺมา ยํยํ วตฺถุ โหติ ตํตํ ทสฺเสตฺถํ ติสฺโส
 อิตฺถิโยติอาทินา นเยน เยสํ นิमितฺตานิ วตฺถุณี โหนฺติ เต สตฺเต วตฺวา มนุสฺสิตฺถิยา
 ตโย มคฺเคติอาทินา นเยน ตีณิ วตฺถุณี อาท ฯ ตตถ ติสฺโส อิตฺถิโย อุกฺาโตพฺยณฺชนกา
 ตโย ปณฺหกา ตโย ปุริสาติ ปาราชิกวตฺถุณํ นิमितฺตานํ นิสฺสยา ทฺวาทส สตฺตา โหนฺติ ฯ
 เตสฺสุ อิตฺถิปุริสา ปากฺกฺวา เอว ฯ ปณฺหกาอุกฺาโตพฺยณฺชนกาเถโท ปพฺพชฺชาชนฺทกฺวณฺณนํ
 ปากฺกฺว ภาวิสฺสติ ฯ

๒ อยมฺปน ปาลิมฺุตโต โอกฺกนฺติกวินิจฺฉโย ฯ อิมฺเส ตาว ทฺวิสฺสุ ลิงฺเคสฺสุ
 ปุริสลิงฺคํ อุตฺตมํ อิตฺถิลิงฺคํ ทินํ ตสฺมา ปุริสลิงฺคํ พลวอกฺสเลน อนฺตรชายติ อิตฺถิลิงฺคํ
 ทฺพพลอกฺสเลน ปตฺติภฺุจฺจติ ฯ อิตฺถิลิงฺคํ ปน อนฺตรชายนฺตํ ทฺพพลอกฺสเลน อนฺตรชายติ
 ปุริสลิงฺคํ พลวอกฺสเลน ปตฺติภฺุจฺจติ ฯ เอวํ อุกฺายมฺปิ อุกฺสเลน อนฺตรชายติ กฺสเลน
 ปฏฺิลพฺภติ ฯ ตตถ สเจ ทฺวินนํ ภิกฺขุณํ เอกโต สชฺฌายํ วา ชมฺมสากจฺฉํ วา กตฺวา
 เอกาคาเร นิปชฺชิตฺวา นิทฺทํ โอกฺกนฺตานํ เอกสฺส อิตฺถิลิงฺคํ ปาตฺกฺวติ อุกฺินนมฺปิ
 สหเสยฺยาปตฺติ โหติ ฯ โส เจ พุชฺฌิตฺวา อตฺตโน ตํ วิปฺปการํ ทิสฺวา ทฺกฺชี ทฺมมโน
 รตฺติภาเคยว อิตฺรสฺส อาโรเจยฺย เตน สมฺสฺสาเสตพฺโพ โหตุ มา จินฺตยิตฺถ วฏฺุสฺเสวโส
 โทโส สมฺมาสมฺพฺพฺพฺเรน ทฺวารํ ทินนํ ภิกฺขุ วา โหตุ ภิกฺขุณี วา อนาวภฺุ ชมฺโม อวาริตो
 สคฺคมคฺโคติ ฯ สมฺสฺสาเสตฺวา จ เอวํ วตฺตพฺพํ ตฺมเหติ ภิกฺขุณีอุปฺสฺสยํ คนฺตํ วฏฺุติ
 อตฺถิโว กาจิ สนฺทภฺุจฺจติ ภิกฺขุณีโยติ ฯ สจฺจสา โหนฺติ ตาทิสา ภิกฺขุณีโย อตฺถิตฺติ โน เจ
 โหนฺติ นตฺถิตฺติ วตฺวา โส ภิกฺขุ วตฺตพฺโพ มม สงฺคทํ กโรถ อิทานิเยว มํ
 ภิกฺขุณีอุปฺสฺสยํ เนถาติ ฯ เตน ภิกฺขุณา ตํ คเหตุวา ตสฺสา วา สนฺทภฺุจฺจนา อตฺตโน วา
 สนฺทภฺุจฺจนา ภิกฺขุณีนํ สนฺติกํ คนฺตพฺพํ ฯ

เอว อุกุฏฐิติกาปท ปทานุกกเมน วิภชิตวา อิทานิ ยนุตฺตํ ปฏิเสเวยยาติ เอตถ
 เยนากาเรน ปฏิเสเวยยาติ วุจฺจติ ตสฺสการสฺส ทสฺสนตฺถํ ปฏิเสวติ นามาติ อิทํ
 มาติกาปทํ ฐุเปตฺวา นิमितฺเตน นิमितฺตํ องฺคชาเตน องฺคชาตฺนติ วุตฺตํ ฯ ตตฺถ ยสฺมา น
 เกวลํ อิตฺติยาเอว นิमितฺตํ ปาราชิกวตฺถุ น จ มนุสฺสิตฺติยาเอว สุวณฺณรชฺชาทิมยานญจ
 อิตฺถินมฺปิ นิमितฺตํ วตฺถุเอว น โหติ ตสฺมา ยํยํ วตฺถุ โหติ ตํตํ ทสฺเสตฺถุ ติสฺโส
 อิตฺถิโยติอาทินา นเยน เยสํ นิमितฺตานิ วตฺถุณี โหนฺติ เต สตฺเต วตฺวา มนุสฺสิตฺติยา
 ตโย มคฺเคติอาทินา นเยน ตีณิ วตฺถุณี อิทํ ฯ ตตฺถ ติสฺโส อิตฺถิโย อุกุฏฐิตฺยชฺชนกา
 ตโย ปณฺสกาทโย ปุริสาติ ปาราชิกวตฺถุณํ นิमितฺตานํ นิสฺสยา ทฺวาทส สตฺตา โหนฺติ ฯ
 เตสฺสุ อิตฺถิปุริสา ปากฺกาว เอว ฯ ปณฺสกอกุฏฐิตฺยชฺชนกเภาโท ปพฺพชฺชชฺชนกฺวณฺณนํ
 ปากฺกาว ภาวิสฺสติ ฯ

พระผู้มีพระภาค ครั้นทรงจำแนกสิกขาบทที่อุเทศอย่างนั้นตามลำดับบทแล้ว บัดนี้
 จึงทรงแสดงสัตร์ทั้งหลาย ซึ่งมีนิमितเป็นวัตรแห่งปาราชิก โดยนัยมีคำว่า "หญิง ๓ จำพวก"
 เป็นต้น แล้วตรัสวัตร ๓ โดยนัยมีคำว่า "มรรค ๓ แห่งหญิงมนุษย์" เป็นอาทิ เพื่อแสดงนิमित
 ที่เป็นวัตรแห่งปาราชิก เพราะเหตุที่นิमितหญิงอย่างเดียวกันเท่านั้น จึงเป็นวัตรแห่งปาราชิกหา
 มิได้ นิमितหญิงมนุษย์เท่านั้นจึงเป็นวัตรหา
 มิได้ ทั้งนิमितแม่แห่งหญิงทั้งหลาย ซึ่งตกแต่งด้วยทอง
 และเงิน เป็นต้น จึงเป็นวัตรเท่านั้นหา
 มิได้ ในคำว่า "นิमितเตน นิमितตํ องฺคชาเตน องฺคชาตํ"
 ซึ่งพระองค์ทรงตั้งบทมาติกาเห็นว่า "ปฏิเสวติ นาม" เพื่อแสดงอาการเป็นเหตุตรัสว่า
 "พึงเสพเฉพาะ" ในบทว่า "ปฏิเสเวยฺย" นี้ ตรัสไว้แล้ว ฯ ในคำว่า "หญิง ๓ จำพวก"
 เป็นอาทินั้น มีสัตร์ ๑๒ จำพวก ซึ่งเป็นที่อาศัยแห่งนิमित อันเป็นวัตรแห่งปาราชิก คือ สตรี ๓
 จำพวก อุกุฏฐิตฺยชฺชนก ๓ จำพวก บัณเฑาะก์ ๓ จำพวก บุรุษ ๓ จำพวก ฯ ในสัตร์ ๑๒
 จำพวกนั้น สตรีและบุรุษปรากฏชัดแล้ว ฯ ชนิดของบัณเฑาะก์และอุกุฏฐิตฺยชฺชนก
 จักมีปรากฏในวรรณนาแห่งบรรพชาขันธกะ ฯ

อยมปน ปาลิมุตโต โอกกนตินิกจโย ฯ อิมสุ ตาว ทวีสุ ลิงเคสุ ปุริสลิงค์
 อุตตมํ อิตถीलิ่งค์ หีนํ ตสฺมา ปุริสลิ่งค์ พลาวอกุสเลน อนฺตรชยติ อิตถीलิ่งค์
 ทุพฺพลอกุสเลน ปติฏฺฐาติ ฯ อิตถीलิ่งค์ ปน อนฺตรชยนฺตํ ทุพฺพลอกุสเลน อนฺตรชยติ
 ปุริสลิ่งค์ พลาวอกุสเลน ปติฏฺฐาติ ฯ เอวํ อุมยมฺปิ อุกุสเลน อนฺตรชยติ กุสเลน
 ปฏฺฐิลพฺภติ ฯ ตตฺถ สเจ ทฺวินฺนํ ภิกฺขุณฺ อเอกโต สชฺฌายํ วา ฌมฺมสากจฺจํ วา กตฺวา
 เอกาคาเร นิปฺชฺชิตฺวา นิตฺทํ โอกกนฺตานํ เอกสุส อิตถीलิ่งค์ ปาตุกฺวติ อุมินฺนมฺปิ
 สหเสยฺยาปตฺติ โหติ ฯ

ส่วนวินิจฉัยนอกห้องเรื่องพ้นจากพระบาลี มีดังต่อไปนี้ ฯ เริ่มแรกในสองเพศนี้
 เพศชาย เป็นอุดมเพศ เพศหญิง เป็น หีนเพศ; เพราะเหตุนี้ เพศชาย จึงชื่อว่า อันตรธารไป
 เพราะอกุศลมีกำลังรุนแรง, เพศหญิงปรากฏขึ้นแทน เพราะกุศลมีกำลังเพลาลง ฯ
 ส่วนเพศหญิง จะอันตรธารไป ชื่อว่าอันตรธานไป เพราะอกุศลมีกำลังเพลาลง, เพศชายปรากฏ
 ขึ้นแทน เพราะกุศลมีกำลังรุนแรง ฯ เพศทั้งหลายสองอันตรธารไปเพราะอกุศล, กลับได้คืน
 เพราะกุศลด้วยประการฉะนี้ ฯ

[ต้องอาบัติเพราะนอนร่วมกับภิกษุผู้มีเพศกลับ]

บรรดาเพศหญิงและเพศชายนั้น ถ้าภิกษุสองรูป ทำการสาธยายหรือสนทนาธรรมด้วยกัน
 จำวัดหลับไปในเรือนหลังเดียวกัน, เพศหญิงปรากฏแก่ภิกษุรูปหนึ่ง เป็นอาบัติเพราะนอน
 ร่วมกัน แม้แก่เธอทั้งสอง ฯ

โส เจ พุชฌิตวา อตตโน ตํ วิปการํ ทิสวา ทุกชี ทุมมโน รตติภาเคเวว อิตรสส
อาโรเจยย เตน สมสสาเสตพุโพ โหตุ มา จินตยิตถ วฏฺฏสเสเวโส โทโส
สมมาสมพุทฺเธน ทวารํ ทินฺนํ ภิกฺขุ วา โหตุ ภิกฺขุณี วา อนาวโฏ ฌมฺเม อวาริต
สคฺคคมคฺโคติ ฯ สมสสาเสตวา จ เอวํ วตตพุพํ ตุมฺเหหิ ภิกฺขุณีอุปสฺสยํ คนฺตุ วฏฺฏติ
อตฺถิ โว กาจิ สนฺทิกฺกุลา ภิกฺขุณีโยติ ฯ สจฺจสสา โหนฺติ ตาทิสา ภิกฺขุณีโย อตฺถิติ โน เจ
โหนฺติ นตฺถิติ วตฺวา โส ภิกฺขุ วตตพุโพ มม สงฺคหํ กโรถ อิทานิเยว มํ
ภิกฺขุณีอุปสฺสยํ เนถาติ ฯ เตน ภิกฺขุณา ตํ คเหตุวา ตสฺสา วา สนฺทิกฺกุลานํ อตฺตโน วา
สนฺทิกฺกุลานํ ภิกฺขุณีเนํ สนฺติกํ คนฺตพุพํ ฯ

ถ้าภิกษุผู้มีเพศกลับนั้นตื่นขึ้น เห็นประการเปลี่ยนนั้นของตนแล้ว มีความทุกข์เสียใจ ฟังบอก
แก่ภิกษุอีกรูปหนึ่งในกลางคืนทีเดียว, เธอจึงเป็นผู้อันภิกษุนั้นควรปลอบว่า "อย่าเสียใจไปเลย,
นี่เป็นโทษของวิภวต่างหาก, พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ได้ประทานช่องทางไว้แล้วว่า จะเป็น
ภิกษุหรือภิกษุณีก็ตามที, ธรรมอันธรรมดามีได้จำกัด, ทางสวรรค์อันธรรมดามีได้ห้าม" ฯ

[วิธีปฏิบัติกับภิกษุณีผู้มีเพศกลับ]

ก็แล ครั้นปลอบแล้ว ควรกล่าวอย่างนี้ว่า "สมควรท่านจะไปยังสำนักนางภิกษุณี ฯ ภิกษุณี
บางเหล่า ซึ่งเป็นเพื่อนเคยเห็นกันของท่านมีอยู่หรือ ?" ฯ ถ้าเธอมีเหล่าภิกษุณีเช่นนั้น, ฟังบอก
ว่า "มี" ถ้าไม่มี ฟังบอกว่า "ไม่มี" แล้วฟังบอกภิกษุนี้ว่า "ท่านโปรดสงเคราะห์ข้าพเจ้าเถิด,
จงนำข้าพเจ้าไปยังสำนักนางภิกษุณีเดี๋ยวนี้แหละ" ฯ ภิกษุนี้ ฟังพาเธอไปยังสำนักของนาง
ภิกษุณีทั้งหลาย ซึ่งเป็นเพื่อนเคยเห็นกันของเธอ หรือเป็นเพื่อนเคยเป็นกันของตนก็ได้ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคอเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ พนฺธํ อาณานิเวสํติ พุราหฺมณํ ปกฺติยาปิ ตสฺมี อีสฺสาปกโตว โส รมฺญเณ
 อาณานิเวสํติ วณฺหํ สุตฺวา ยสฺมา ปกฺโกสาเนหิตี รมฺญเณ น วุตฺตํ ตสฺมา นํ หตฺถสฺสุ จ
 ปาเทสฺสุ จ พนฺธํ กตฺวา อาณานิเวสํสามิตี พนฺธํ อาณานิเวสํติ ฯ อทฺทสา โช อายสฺมา
 ฌนฺนิโยตี กถํ อทฺทส ฯ โส กิร อตฺตโน เลเสน ทารุณํ ภูฏาวํ ญตฺวา นิสฺสํสยํ เอส
 ทารุณํ การณํ ราชกุลโต วรํ วา พนฺธํ วา ปาปฺนิสฺสํตีติ ตทา นํ อหเมว โมเจสฺสามิตี
 นิจฺจกาลํ ตสฺส ปวฺตตี สฺสุนฺโตเยว วิจฺรตี ตสฺมา ตํชณฺเวยว คนฺตฺวา อทฺทส ฯ เตน
 วุตฺตํ อทฺทสา โช อายสฺมา ฌนฺนิโยตี ฯ ทารุณํ กิจฺจาตี ทารุณํ การณํ ฯ ปฺรฺราหฺ
 มญฺญามิตี อหํ ปฺรฺรา มญฺญามิ ฯ ยาว อหํ น มญฺญามิ ตาว ตวํ เอยฺยาสีตี อตฺถิเณ ฯ
 อิงฺฆ ฆนฺเต สฺราเนหิตี เอตฺถ อิงฺฆาตี โจทฺนตฺเถ นิปาโต ฯ ปฺรฺฐมาภิสฺสํตีติ อภิสฺสํตี
 หุตฺวา ปฺรฺฐมํ ฯ

๒ เตสํ มยา สนฺธาย ภาสิตนฺติ เตสํ อปฺปมตฺตเกปิ กุกฺกุจฺจาณฺตฺวานํ
 สมิตฺวาหิตฺปาปานํ สมณพฺราหฺมณานํ ตินฺนกุญฺโฐทกฺทฺรณํ สนฺธาย มยา เอวํ ภาสิตํ น
 ตุมฺหาทิสานนฺติ อธิปฺปาโย ฯ ตถจ โช อรณฺญเณ อปริคฺคหิตนฺติ ตถจ ตินฺนกุญฺโฐทกํ ยํ
 อรณฺญเณ อปริคฺคหิตํ โหตี เอตํ สนฺธาย มยา ภาสิตนฺติ ทีเปตี ฯ โลเมน ตวํ มุตฺโตลีสีตี
 เอตฺถ โลมมิว โลมํ กิ ปน ตํ ปพฺพชฺชาลิ่งคํ ฯ กิ วุตฺตํ โหตี ฯ ยถา นาม ชุตฺตา
 มंसํ ชาทิสฺสามาตี มหคฺฆโลมกํ เอฬกํ คณฺเหยฺยํ ตเมนํ อญฺญเณ วิญฺญปฺริสํ ทิสฺวา
 อิมสฺส เอฬกสฺส มंसํ กหาปณฺมตฺตํ อคฺขตี โลมานิ ปน โลมวาเร โลมวาเร อเนก
 กหาปณฺ อคฺขนฺตีติ เทว อโลมเก เอฬเก ทตฺวา คณฺเหยฺย เอวํ โส เอฬโก
 วิญฺญปฺริสํคมฺม โลเมน มุจฺเจยฺย เอวเมว ตวํ อิมสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา วรพฺนฺธนารโห
 ยสฺมา ปน อรหฺทฺช โส สพฺภิ อวชฺฌนฺนํไป ตวญฺจ สาสเน ปพฺพชิตฺตฺตา ปพฺพชฺชาลิ่งคญฺตํ
 อรหฺทฺชํ ธารลีสํ ตสฺมา ตวํ อิมินา ปพฺพชฺชาลิ่งคโลเมน เอฬโก วิย วิญฺญปฺริสํ อคมฺม
 มุตฺโตลีสํ ฯ

พจน์ อาณาเปสิติ พราหมณ์ ปกติยาปี ตสฺมี อิสสาปกโต โส รมฺโณ
อาณาเปสิติ วจนํ สุตฺวา ยสฺมา ปกโกสาเปสิติ รมฺญา น วุตฺตํ ตสฺมา นํ หตฺถสฺสุ จ
ปาเทสฺสุ จ พจน์ กตฺวา อาณาเปสฺสามีติ พจน์ อาณาเปสิ ฯ อทฺทสา โช อายสฺมา
ธนีโยติ กถํ อทฺทส ฯ โส กิร อตฺตโน เลเสน ทารุณํ หนฺฎภาวํ ญตฺวา นิสฺสํสยํ เอส
ทารุณํ การณา ราชกุลโต วธํ วา พจน์ วา ปาปฺนิสฺสตีติ ตทา นํ อหเมว โมเจสฺสามีติ
นิจฺจกาลํ ตสฺส ปวตฺตี สฺสุนฺโตเยว วิจฺรติ ตสฺมา ตํชณฺเวยว คนฺตฺวา อทฺทส ฯ เตน
วุตฺตํ อทฺทสา โช อายสฺมา ธนีโยติ ฯ ทารุณํ กิจฺจาติ ทารุณํ การณา ฯ ปฺร่าหํ
หนฺฎญามิติ อหํ ปฺร่า หนฺฎญามิ ฯ ยาว อหํ น หนฺฎญามิ ตาว ตวํ เอยฺยาสีติ อตฺถโธ ฯ
อิงฺฆ ฆนฺเต สฺราเปสิติ เอตฺถ อิงฺฆาติ โจทฺนตฺถ นีปาโต ฯ ปฺรฺจฺจมาภิสฺสิตฺโตติ อภิสฺสิตฺโต
หฺตฺวา ปฺรฺจฺจมา ฯ

สองบทว่า พจน์ อาณาเปสิ ความว่า พราหมณ์ แม้โดยปกติก็เป็นผู้มีความริษยา
ในเจ้าพนักงานผู้รักษาไม้นั้นอยู่เที่ยว, พอเขาได้ฟังพระราชดำรัสว่า "จงให้คนเอาตัวมา" ดังนี้,
แต่เพราะพระราชามีได้ทรงรับสั่งว่า "จงให้เรียกมันมา" ฉะนั้น จึงทำการจงจำเจ้าพนักงาน
ผู้รักษาไม้นั้น ที่มีมือและเท้าทั้งสอง แล้วคิดว่า "จักสั่งให้ลงโทษ" จึงสั่งให้จงจำไว้ ฯ ในคำว่า
อทฺทสา โช อายสฺมา ธนีโย นั้น ถามว่า "ท่านพระธนิยะ ได้เห็นเจ้าพนักงานผู้รักษาไม้
ถูกเจ้าหน้าที่จงจำไปด้วยอาการอย่างไร ?" ฯ แก้วว่า "ได้ยินว่า ท่านพระธนิยะนั้น ทราบว่า
ไม้ที่นำไปก็ด้วยเลสของตน คิดว่า 'เจ้าพนักงานคนนั้นจักถูกฆ่า หรือจงจำจากราชตระกูล
เพราะเหตุแห่งไม้ทั้งหลาย โดยไม่สงสัย' จึงคิดขึ้นได้ในเวลานั้นว่า 'เราคนเดียวเท่านั้น
จักปลดปล่อยเจ้าพนักงานคนนั้น' แล้วเที่ยวคอยฟังข่าวของเขาอยู่ เป็นนิตยกาลนั่นเอง
เพราะฉะนั้น ท่านพระธนิยะ จึงได้ไปเห็นในขณะนั้นนั่นแหละ ฯ เพราะเหตุนี้ พระธรรม-
สังคหาคารย จึงกล่าวไว้ว่า 'อทฺทสา โช อายสฺมา ธนีโย' ดังนี้ เป็นต้น" ฯ สองบทว่า ทารุณํ
กิจฺจา ความว่า เพราะเหตุแห่งไม้ทั้งหลาย ฯ หลายบทว่า ปฺร่าหํ หนฺฎญามิ ความว่า
ก่อนแต่กระผมจักถูกฆ่า ฯ อธิบายว่า "พระคุณท่าน ควรไปตราบเท่าที่กระผมยังมีได้ถูกฆ่า" ฯ
ศัพท์ว่า "อิงฺฆ" ในคำว่า "อิงฺฆ ฆนฺเต สฺราเปสิ" นี้เป็นนินทาตลงในอรรธว่าเดือน ฯ บทว่า
ปฺรฺจฺจมาภิสฺสิตฺโต ความว่า แรกราชาภิษก ฯ

เตลส์ มยา สุนธาย ภาสิตนุติ เตลส์ อปฺมตตเกปิ กุกุกุจายนุทานํ สมิติพาหิต-
ปาปานํ สมณพราหมณานํ ตินภฏฺฐโฐทกฺทรรณํ สุนธาย มยา เอวํ ภาสิตํ น
ตุมหาทิสานนุติ อธิปฺปาโย ฯ ตถจ โข อรรถญฺเอย อปริคฺคหิตนุติ ตถจ ตินภฏฺฐโฐทกํ ยํ
อรรถญฺเอย อปริคฺคหิตํ โหติ เอตํ สุนธาย มยา ภาสิตนุติ ทีเปติ ฯ โลเมน ตฺวํ มุตฺโตสฺสีติ
เอตถ โลมมิว โลมํ ก็ ปน ตํ ปพฺพชฺชาลึงค์ ฯ

หลายบทว่า เตลส์ มยา สุนธาย ภาสิตํ มีอธิบายว่า "โยมได้กล่าวคำอย่างนั้น หมายถึง
การนำหญ้าไม้และน้ำไป ของสมณพราหมณ์เหล่านั้น ผู้มีความรังเกียจแม้ในวัตถุเล็กน้อย
ซึ่งเป็นผู้สงบและลอยบาปแล้ว หาได้หมายถึง การนำไปของบุคคลผู้เช่นพระคุณเจ้าไม้" ฯ
ด้วยคำว่า ตถจ โข อรรถญฺเอย อปริคฺคหิตํ นี้ พระเจ้าพิมพิสารทรงแสดงความหมายว่า "ก็หญ้า
ไม้และน้ำนั้น โยมกล่าวหมายเอาหญ้าไม้และน้ำ อันใคร ๆ มิได้หวังเหน็บในป่าต่างหาก" ฯ
ในคำว่า "โลเมน ตฺวํ มุตฺโตสฺสี" นี้ มีวินิจฉัยดังนี้, คุณชาตเพียงดงชน ชื่อว่า คุณชาตเพียงดง
ชน, ก็คุณชาตเพียงดงชนนั้น คืออะไร ? คือ บรรพชาเพศ ฯ

ก็ วุตตัม โหติ ฯ ยถา นาม ชุตตตา มंसฺ ขาทิสฺสามาติ มหคฺขมโลมกํ เอฬกํ คณฺเหยฺยํ
ตเมณํ อญฺญโณ วิญญฺปุริสํ ทิสฺวา อิมสฺส เอฬกสฺส มंसฺ กหาปณมตฺตํ อคฺขติ โลมานิ
ปน โลมวาเร โลมวาเร อเนเก กหาปणे อคฺขนฺตํตีติ เทว อโลมเก เอฬเก ทตฺวา
คณฺเหยฺย เอวํ โส เอฬโก วิญญฺปุริสฺมาคฺคม โลเมน มุจฺเจยฺย เอวเมว ตวํ อิมสฺส
กมฺมสฺส กตตตฺตา วรพฺนุชฺชโร หิ ยสฺมา ปน อรหฺตฺตสฺส สพฺภิ อวชฺฌรूपํ ตวญฺจ สาสเน
ปพฺพชิตตตฺตา ปพฺพชฺชาลิจฺจกฺกมฺมํ อรหฺตฺตสฺส ธารลฺลิตํ ตสฺมา ตวํ อิมินา ปพฺพชฺชาลิจฺจคฺคโลเมน
เอฬโก วีย วิญญฺปุริสํ อาคมฺม มุตฺโตลฺลิตํ ฯ

พระเจ้าพิมพิสาร ตรัสอธิบายไว้อย่างไร ? ฯ ตรัสอธิบายไว้อย่างนี้ เปรียบเหมือนพวกนักเลง
ปรึกษากันว่า "พวกเราจักเคี้ยวกินเนื้อ" แล้ว ฟังจับแพะตัวมีขนซึ่งมีราคาแพงไว้, บุรุษผู้รู้
คนหนึ่ง พบเห็นแพะตัวที่ถูกจับไว้เช่นนั้นจึงคิดว่า "เนื้อแพะตัวนี้ มีราคาเพียงกหาปณะเดียว,
แต่ขนของมันทุก ๆ เส้นมีราคาตั้งหลายกหาปณะ" จึงได้ให้แพะเขาไป ๒ ตัว ซึ่งไม่มีขน และ
ฟังรับเอาแพะตัวที่มีขนนั้นไป, ด้วยอาการอย่างนี้ แพะตัวอาศัยบุรุษผู้รู้ ฟังรอดตายด้วยขน
นั้นได้, พระคุณเจ้าก็เป็นฉันนั้นเหมือนกัน เป็นผู้ควรถูกฆ่าและจองจำ เพราะทำกรรมนี้,
แต่เพราะพระคุณเจ้า ทรงไว้ซึ่งธงชัยแห่งพระอรหันต์ มีสภาพอันล้นตบรูbraceไม่ฟังฆ่าได้
และเพราะพระคุณเจ้าบวชในพระศาสนา ทรงไว้ซึ่งธงชัยแห่งพระอรหันต์ อันเป็นบรรพชาเพศ;
เหตุนี้ พระคุณเจ้า จึงรอดตัวด้วยคุณชาตเพียงดั่งว่าตนคือบรรพชาเพศนี้ เหมือนแพะรอด
ตายด้วยขนอาศัยบุรุษผู้รู้ฉะนั้น ฯ

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ ปุราณโหวหาริโก มหามตฺโตติ ภิกขุภาวโต ปุราณ คิทธิกาเล วินิจจนยโหวาเร
 นิยุตตตตฺตา โหวหาริโกติ สงข์ คโต มหาอมจฺโจ ฯ อถไซ ภควา ตํ ภิกขุํ เอตทโหวจาทิ
 ภควา สามณฺเณว โลกโหวหารมฺปิ ชานาติ อตีตพฺพุชานํ ปณฺณตฺตมฺปิ ชานาติ ปุพฺเพปิ
 พุทฺธา เอตตเถน ปาราชิกํ ปณฺญาเปนฺติ เอตตเถน ฤคฺลจฺจยํ เอตตเถน ทุกฺกณฺนติ เหวํ
 สนฺเตปิ สเจ อณฺเณหิ โลกโหวหารณฺณหิ สทฺธิ อัสสนฺเทตฺวา ปาหฺมตฺเตน ปาราชิกํ
 ปณฺญาเปยฺย เตนสฺส ลियํ วตฺตารโ สีสลํวโร นาม เอกภิกขุสฺสปิ อปฺปเมยฺโย อสงฺเขยฺโย
 มหาปจฺจวีสมฺพุทฺธาภาสาณิ วิย อตีตฺติถฺถนฺนํ ตํ นาม ภควา ปาหฺมตฺเตน นาสีสฺสตี ตโต
 ตถาคตฺตสฺส ญฺาณพฺลํ อชานนฺตฺตา ลิกฺขาปทํ โภเปยฺยํ ปณฺณตฺตมฺปิ ลิกฺขาปทํ ยถาญฺาเน น
 ติฏฺฐยฺย โลกโหวหารณฺณหิ ปน สทฺธิ สฺสนฺเทตฺวา ปณฺณตฺเต โส อุปฺวาโท น โหติ
 อณฺณตฺตํ เหวํ วตฺตารโ โหนฺติ อิมํ หิ นาม อคาริกายิ ปาหฺมตฺเตน จิรํ หนนฺตฺตปิ
 พนฺธนฺตฺตปิ ปพฺพาเชนฺตฺตปิ กสฺมา ภควา ปพฺพชิตํ น นาสีสฺสตี เยน ปรสฺนตํ
 ติถฺถสลาภมตฺตมฺปิ น คเหตุพฺพนฺติ ตถาคตฺตสฺส จ ญฺาณพฺลํ ชานิสฺสนฺติ ปณฺณตฺตมฺปิ จ
 ลิกฺขาปทํ อุกฺุปํ ภวิสฺสตี ยถาญฺาเน จฺจสฺสตี ฯ

๒ คาโม นามาติเอวมาหิ คามา วา อรณฺญา วาติ เอตถ วุตฺตสฺส คามสฺส จ
 อรณฺญสฺส จ ปภาทสฺสนตฺถํ วุตฺตํ ฯ ตตถ ยสฺมี คามเ เอกาเอว กุฎฺฐิ เอกํ เคหํ
 เสยฺยถาปิ มลยชนฺปะเท อยํ เอกกุฎฺฐิโก คาโม นาม ฯ เอเตน นเยน อปเร เวทิตพฺพา ฯ
 อมนุสฺโส นาม โย สพฺพโส วา มนุสฺसानํ อภาเวน ยกฺขปริคฺคหฺนฺโต ฯ ยโต วา มนุสฺสา
 เกนจิ การณฺนํ ปุณฺปิ อาคนฺตฺกามา เอว อปกฺกนฺตฺตา ฯ ปริกฺขิตโต นาม อิกฺกุฏฺฐกปาการํ
 อาที กตฺวา อนฺตมโส กณฺณกฺสาชาหิปิ ปริกฺขิตโต ฯ โคนิสาทินิวิฏฺฐุ นาม
 วีถิสฺสนิเวสาทิวเสน อนฺวิสิตฺวา ยถา คาโว ตตถ ตตถ เทว ติสฺโส นิสฺสินฺติ เหวํ ตตถ
 ตตถ เทว ตีณิ ฆวานิ กตฺวา นิวิฏฺฐุ ฯ สตฺถเติ ชงฺฆสฺตฺถสกาฏสฺสทฺถาทีสุ โยโกจิ ฯ
 อิมสฺมี จ ลิกฺขาปเท นิคโมปิ นกรรมฺปิ คามคฺคหณฺเนว คหิตนฺติ เวทิตพฺพํ ฯ
 คามฺุปจฺจวโรติอาหิ อรณฺญปริจฺเจทสฺสนตฺถํ วุตฺตํ ฯ อิทฺทฺทิลเ จฺจิสฺสชาติ ยสฺส คามสฺส
 อนฺุรารปฺรสุเสว เทว อิทฺทฺทิลเ ตสฺส อพฺภนฺตฺริเม อิทฺทฺทิลเ จฺจิสฺส ฯ ตสฺส หิ พาทิโร
 อิทฺทฺทิลเ อภิชฺมมิกนเยน อรณฺญสงฺเขปํ คจฺฉติ ฯ ยสฺส ปน เอโก ตสฺส วา

คามทวารพาทาน เวมชฺเฒ ลฺลิตฺสฺส ฯ ยตฺร หิ อินฺทขีโล นตฺถิ ตตฺร คามทวารพาทาน
เวมชฺเฒเมว อินฺทขีโลติ วุจฺจติ ฯ เตน วุตฺตํ คามทวารพาทาน เวมชฺเฒ ลฺลิตฺสฺสํติ ฯ

ออกสอบโดย พระเมธีธรรมาภรณ์ (สวอง ปญฺญาโร ป.ธ.๙)

ปุราณโวหาริโก มหามตฺโตติ ภิกขุภาวโต ปุราณ คิหิกาลे विनियम्यवोहारे
नियुत्तत्तता वोहारिโกति सग्खं कोत्त महामज्जो ५ ओद्यो णक्का तं भिक्खुं ऐत्तवोजाति
णक्का सामण्ण्येव लोकोवहारमपि चानाति ओत्तित्तपुत्थानं पण्ण्यत्तम्पि चानाति पुप्फेपि
पुत्था ऐत्तकेण पाराชิกं पण्णयापेत्ति ऐत्तकेण तुल्लज्जयं ऐत्तकेण तुक्कण्णत्ति ऐवं
सन्तेपि सजे ओण्ण्येहि लोकोवहारण्ण्येहि सत्थि ओत्तंसन्तेत्ता पात्तत्तेन पाराชิกं
पण्णयापेय्य

[ประชุมสงฆ์ทรงบัญญัติสิกขาบท]

สองบพว่ ปุราณโวหาริโก มหามตฺโตติ มีความว่า มหาอำมาตย์ผู้ถึงการนับว่า
"ผู้พิพากษา" เพราะพระราชาทรงแต่งตั้งไว้ในโวหารคือการตัดสินความในกาลก่อนแต่เป็นภิกษุ
คือในเวลาเป็นคฤหัสถ์ ๕ หลายบพว่ โद्यโย णक्का ตं ภิक्खุं ऐत्ตवोจ ความว่า พระผู้มี
พระภาค ย่อมทรงทราบแม่ซึ่งบัญญัติแห่งโลก ย่อมทรงทราบแม่ซึ่งสิกขาบทที่พระพุทธเจ้า
ในอดีตทั้งหลาย ทรงบัญญัติแล้วด้วยพระองค์เองว่า "พระพุทธเจ้าทั้งหลายแม่ในปางก่อน
ย่อมทรงบัญญัติปาราชิกด้วยทรัพย์เท่านั้น ตูลลจจยด้วยทรัพย์เท่านั้น ทุกกฏด้วยทรัพย์เท่านั้น"
แม่เมื่อเป็นเช่นนั้น ถ้าพระองค์ไม่ทรงเทียบเคียงกับคนที่รู้บัญญัติแห่งโลกทั้งหลายอื่นแล้ว
พึงทรงบัญญัติปาราชิกด้วยทรัพย์เพียงบาทหนึ่ง

เตนสฺส สิญฺ วตฺตารโ สีสํวโร นาม เอกภิกขุสฺสปิ อปฺปเมยโย อสงฺเขยโย
มหาปจฺจวิสมุทฺทอากาสานิ วีย อติวิตฺติณฺเณ ตํ นาม ภควา ปาหฺมตฺตเกน นาสีสฺติ ตโต
ตถาคตฺสฺส ญฺยานพลํ อชานนฺตา ลิกฺขาปทํ โกเปยฺยํ ปณฺญตฺตมฺปิ ลิกฺขาปทํ ยถาสฺสาเน น
ติฏฺฐุญฺย โลกโฆหารณฺญฺหิ ปน สทฺธิ สํสนฺเทตฺวา ปณฺญตฺเต โส อุปวาเท น โหติ
อณฺญตฺตํ เอวํ วตฺตารโ โหนติ อิมํ หิ นาม อคาริกายิ ปาหฺมตฺเตน จอร์ หนนฺตฺปิ
พฺพณฺตฺปิ ปพฺพาเซนฺตฺปิ กสฺมา ภควา ปพฺพชิตํ น นาสฺสฺสฺติ เยน ปฺรสนฺตํ
ติณฺสลากมตฺตมฺปิ น คเหตุพฺพนฺติ ตถาคตฺสฺส จ ญฺยานพลํ ชานิสฺสนฺติ ปณฺญตฺตมฺปิ จ
ลิกฺขาปทํ อุกุปฺปํ ภวิสฺสฺติ ยถาสฺสาเน สฺสฺสฺติ ฯ

ก็จะฟังมีผู้กล่าวแก่พระองค์ เพราะเหตุนี้ว่า "ชื่อว่าศีลสังวรแม่ของภิกษุรูปหนึ่ง ก็ประมาณ
ไม่ได้ นับไม่ได้ กว้างขวางยิ่งนักจุมหาปฐพี สมุทฺร และอากาศ, พระผู้มีพระภาคเจ้า มายังศีล
สังวรนั้นให้พินาศเสียแล้ว ด้วยทรัพย์เพียงบาทหนึ่ง", แต่ทั้งนั้น ภิกษุทั้งหลาย เมื่อไม่รู้กำลัง
พระญาณของพระตถาคต ก็ฟังยังลิกขาปทให้กำเริบ, ลิกขาปทแม่ที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว
ก็จะไม่ฟังตั้งอยู่ในที่อันควร, แต่เมื่อทรงเทียบเคียงกับคนที่รู้บัญญัติของโลกแล้ว จึงทรง
บัญญัติลิกขาปท การดำเนินดีดั้นน้อยไม่มี, ย่อมมีแต่ผู้กล่าวอย่างนี้โดยแท้ว่า "แม้คน
ครองเรือนเหล่านี้ ก็ยังฆ่าโจรสืบบ้าง จองจำไว้บ้าง เหนรเทศสืบบ้างเพราะทรัพย์เพียงบาทหนึ่ง,
เหตุไฉนเล่า พระผู้มีพระภาค จักไม่ทรงยังบรรพชิตให้ฉิบหายเสีย เพราะบรรพชิตไม่ควรลัก
ทรัพย์ของผู้อื่นแม้เป็นเพียงหญ้าเส้นหนึ่ง" ภิกษุทั้งหลายก็จักรู้กำลังพระญาณของพระตถาคต
และลิกขาปทแม่ที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว ก็จักไม่กำเริบ จักตั้งอยู่ในที่อันควร ฯ

คาโม นามาติเอวมาที คามา วา อรณญา วาติ เอตถ วุตตสฺส คามสฺส จ
อรณญสฺส จ ปภาทสฺสสนตฺถํ วุตตํ ฯ ตตฺถ ยสฺมี คาเม เอกาเอว กุฎี เอกํ เคหํ
เสยฺยถาปี มลยชนปะเท อยํ เอกกุฎีโก คาโม นาม ฯ เอเตน นเยน อปะเร เวทิตพฺพา ฯ
อมนุสฺโส นาม โย สพฺพโส วา มนุสฺसानํ อภาเวน ยกฺขปริคฺคหฺภูโต ฯ ยโต วา มนุสฺสา
เกณฺหิ การเณน ปุณฺปิ อาคนฺตุคามา เอว อปกฺกนฺตา ฯ ปริกฺขิตฺโต นาม อิกฺกุฏกปาการํ
อาที กตฺวา อนฺตมฺโส กณฺฐกสาขาหิปี ปริกฺขิตฺโต ฯ

คำมีอาทಿಯ่างนี้ว่า "คาโม นาม" พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสแล้วเพื่อแสดงประเภท
แห่งบ้านและป่า ที่พระองค์ตรัสไว้แล้วในคำนี้ว่า "จากบ้านก็ดี จากป่าก็ดี" ฯ ในคำว่า
"บ้านแม่มีกระท่อมหลังเดียว" เป็นต้นนั้น มีวินิจฉัยดังนี้, ในหมู่บ้านใดมีกระท่อมหลังเดียว
เท่านั้น ชื่อว่ามีเรือนหลังเดียวเหมือนในมัลลชนบท บ้านนี้ ชื่อว่าบ้านมีกระท่อมหลังเดียว ฯ
บ้านเหล่านี้ ก็ควรทราบโดยนัยนั้น ฯ บ้านใดเป็นที่ที่ยกษัตริย์หวงแหน เพราะไม่มีพวกมนุษย์
โดยประการทั้งปวง หรือพวกมนุษย์อยากจะกลับมาแม่อีกด้วยเหตุบางอย่างที่เดียว จึงไม่หลีก
ไปเสียเลยจากบ้านใด, บ้านนั้น ชื่อว่าไม่มีมนุษย์ ฯ บ้านใดที่เขาทำกำแพงก่อด้วยอิฐเป็นต้นไว้
โดยที่สุด แม้อ้อมไว้ด้วยเรียวหนาม บ้านนั้น ชื่อว่ามีเครื่องล้อม ฯ

โคณิสาทินิวิญญูโล นาม วิถีสนุณิวสาทิวเสณ อนินวิสิตวา ยถา คาโว ตตถ ตตถ เทว ติสโส
นิสีทนุติ เอวํ ตตถ ตตถ เทว ตีณิ ฆรานิ กตฺวา นิวิญญูโล ฯ สตุเถติ ชงฺฆสตุถสกา
สตุถาทิสฺสุ โยโกจิ ฯ อิมสฺมี จ ลิกฺขาปเท นิคฺเมปิ นครมฺปิ คามคฺคหณฺเนว คหิตนุติ
เวทิตพฺพํ ฯ คามฺปจาโรติอาทิ อรณฺญปริจฺเจทสฺสนตฺถํ วุตฺตํ ฯ อินฺทซีเล จิตฺตฺสธาติ
ยสฺส คามสฺส อานุราชปฺรสุเสว เทว อินฺทซีลา ตสฺส อพฺภนฺตริเม อินฺทซีเล จิตฺตฺส ฯ
ตสฺส ทิ พาหิโร อินฺทซีโล อภิชฺมมิกนฺเยน อรณฺญสงฺเขปํ คจฺจติ ฯ ยสฺส ปนฺ เอโก
ตสฺส วา คามทฺวารพาหานํ เวมชฺเฌ จิตฺตฺส ฯ ยตฺร ทิ อินฺทซีโล นตฺถิ ตตฺร
คามทฺวารพาหานํ เวมชฺเฌเมว อินฺทซีโลติ วุจฺจติ ฯ เตน วุตฺตํ คามทฺวารพาหานํ เวมชฺเฌ
จิตฺตฺสธาติ ฯ

บ้านใด ที่พวกมนุษย์ไม่ได้ตั้งอาศัยอยู่ ด้วยอำนาจเป็นสถานที่อยู่ร่วมกันเกล็ดันนเป็นต้น
แต่สร้างเรือนไว้ ๒-๓ หลัง แล้วเข้าอาศัยอยู่ในที่นั้น ๆ ดูจโคหมอบอยู่ในที่นั้น ๆ ๒-๓ ตัว
ฉะนั้น บ้านนั้น ชื่อว่า ที่อยู่อาศัยดูจเป็นที่โคจ่อมเป็นต้น ฯ บรรดาหมู่ต่าง และหมู่เกี่ยว
เป็นต้น หมู่ใดหมู่หนึ่ง ชื่อว่าสัตถะ ฯ อนึ่ง ในลิกขาบทนี้ นิคมกัถิ บ้านกัถิ พิงทราบวา ท่าน
ถือเอาด้วยคามคัพพท์ ทั้งนั้น ฯ

[อรรถาธิบายเขตอุปจารบ้านและเรือนเป็นต้น]

คำว่า "อุปจารบ้าน" เป็นต้น พระองค์ตรัส เพื่อแสดงการกำหนดป่า ฯ สอนบพว่า อินฺทซีเล
จิตฺตฺส ความว่า ได้แก่บุรุษผู้ยืนอยู่ที่เสาเขื่อน ร่วมในแห่งบ้านที่มีเสาเขื่อน ๒ เสา ดูจอนุราชบุรี
ฉะนั้น ฯ จริงอยู่ เสาเขื่อนภายนอกแห่งอนุราชบุรีนั้น โดยอภิธรรมนัย ย่อมถึงการนับว่า
เป็นป่า ฯ อนึ่ง ได้แก่บุรุษผู้ยืนอยู่ที่ท่ามกลางแห่งบ้านที่มีเสาเขื่อนเสาเดียว หรือผู้ยืนอยู่ที่
ท่ามกลางแห่งบานประตูบ้าน ฯ แท้จริง ในบ้านใด ไม่มีเสาเขื่อน, ตรงกลางแห่งบานประตูบ้าน
ในบ้านนั้นแล เรียกว่า "เสาเขื่อน" ฯ เพราะเหตุนี้ ข้ำพเจ้ากล่าวไว้ว่า "ได้แก่บุรุษผู้ยืนอยู่
ที่ท่ามกลางแห่งบานประตูบ้าน" ฯ

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ เหว่ อุทฺธิภูฏฐลิกขาปทํ ปทานุกกเมเน วิภชิตฺวา อิทานิ ยนตํ อาทึเยยยาติอาทึหิ
 ฉหิ ปเทหิ สงฺเขปโต อาทานํ ทสฺเสตฺวา สงฺเขปโตเยว ปาทํ วา ปาทาร्हํ วา
 อติเรกปาทํ วาติ อาทาตพฺพํ ภณฺทํ ทสฺสิตฺตํ ตํ ยตฺถ ยตฺถ ลฺลิตํ ยถา ยถา อาทานํ
 คจฺฉติ อนาคเต ปาปภิกฺขุณํ เลโสกาสนิรฺุณฺชนตฺถํ ตถา ตถา วิตฺถารโต ทสฺเสตฺตํ ภูมฺมภูฏฐํ
 ถลภูฏฐนฺติอาทึนา นเยเน มาตักํ ลฺลเปตฺวา ภูมฺมภูฏฐนฺนาม ภณฺทํ ภูมฺมียํ นิภชิตฺตํ
 โหตีติอาทึนา นเยเน ตสฺส วิภงฺคํ อาห ๑ ตตฺตฺรายํ อนฺตฺตฺตานปทวนฺณนาย สทฺธิ
 วินิจฺฉนฺยถา ๑ นิภชิตฺตฺนฺติ ภูมฺมียํ นิภชฺนิตฺวา ลฺลิตํ ๑ ปฏฺวิจฺฉนฺนฺติ ปสฺสิภูฏฐกาทึหิ
 ปฏฺวิจฺฉนฺนํ ๑ ภูมฺมภูฏฐํ ภณฺทํ ๑เป๑ คจฺฉติ วา อาปตฺติ ทุกฺกภูฏฐสฺสาติ ตํ เหว่
 นิภชฺนิตฺวา วา ปฏฺวิจฺฉาเทตฺวา วา ลฺลิตฺตฺตา ภูมฺมียํ ลฺลิตํ ภณฺทํ โย ภิกฺขุ เกนจิเว
 อุปาเยเน ญฺตฺวา อาหริสฺสามีติ เถยยจฺิตโต หุตฺวา รัตติมาเค อุฏฺฐาย คจฺฉติ ๑ โส
 ภณฺทภูฏฐานํ อปฺปตฺวาปิ สพฺพกายวจีวิกาเรสุ ทุกฺกภูฏฐํ อาปชฺชติ ๑

๒ ตตฺตฺรายํ ทุกฺกภูฏฐลจฺฉยานํ ทฺวินฺนฺมปี วจนตฺถเ ๑ ปสฺสมนฺตาเวตฺถ ทุกฺก กตํ
 สตฺถารา วุตฺตทิกิจฺจํ วิราเชตฺวา กตฺนฺติ ทุกฺกภูฏฐํ ๑ อถวา ทุกฺกภูฏฐํ กตํ วิฐฺปา สภา กิริยา
 ภิกฺขุภิกฺขุยานํ มชฺฉเเน น โสภตีติ เหวมฺมปี ทุกฺกภูฏฐํ ๑ วุตฺตปี เจตํ

ทุกฺกภูฏฐนฺติ จ ยํ วุตฺตํ	ตํ สฺโณหิ ยถากถํ
อปรทฺธํ วิรทฺธจ	ชฺลิตํ ยถจ ทุกฺกภูฏฐํ
ยํ มนฺสฺโส เกเร ปาป	อาวิ วา ยทึ วา รโห
ทุกฺกภูฏฐนฺติ ปเวเทนฺติ	เตเนตํ อิติ วุจฺจตีติ ๑

อิตรํ ปน ญฺลตฺตา อจฺฉยตฺตา จ ญฺลลจฺฉยํ ๑ สมฺปฺราเย จ ทฺคฺคติ ตํ โหติ
 กุกฺกปฺพลนฺติอาทึสุ วิย เจตฺถ สโยคภาโว เวทิตพฺโพ ๑ เอกสฺส สนฺติเก เทเสตพฺเพสุ หิ
 อจฺฉเยสุ เตน สโม ญฺโล อจฺฉโย นตฺถิ ตสฺมา วุตฺตํ ญฺลตฺตา อจฺฉยตฺตา จ ญฺลลจฺฉยนฺติ ๑
 วุตฺตมฺเจตํ

ญฺลลจฺฉยนฺติ ยํ วุตฺตํ	ตํ สฺโณหิ ยถากถํ
เอกสฺส มฺลเย โย เทเสติ	โย จ ตํ ปฏฺวิคณฺทติ
อจฺฉโย เตน สโม นตฺถิ	เตเนตํ อิติ วุจฺจตีติ

ออกสอบโดย พระเมธีธรรมาภรณ์ (สว่าง ปญฺญารโ ป.ธ.๙)

เอว อุกฤษฏ์ลิขบาป ปทานุกกเมณ วิภชิตวา อิทานิ **ยนต์** อาทียะยาติอาทีหิ
 นหิ ปเทหิ สงเขปโต อาทานัง ทสเสตวา สงเขปโตเยว ปาหัง วา ปาหารหัง วา
 อติเรกปาหัง วาติ อาทาตพพัง ภาณุหัง **ทสสิตุ**^{น่าจะเป็น ทสสิต} **ต** ยตถ ยตถ ลุฑิต ยถา ยถา อาทานัง
 คจจติ อนาคตเต ปาปภิกขุณัง เสโสกาลสินฺรฺชนตถํ ตถา ตถา วิตถารโต **ทสเสตุ** ภูมมฺภุฑฺฐํ
 ถลฺภุฑฺฐนฺตฺอิอาทินา นเยน มาตีกัง **ฐเปตวา** ภูมมฺภุฑฺฐนฺนาม ภาณุหัง ภูมียํ นิภฺชิตตํ
 โหตีติอาทินา นเยน ตสฺส วิภงฺคํ อาท ฯ

พระผู้มีพระภาค ครั้นทรงจำแนก ลิกขาบทที่ทรงแสดงขึ้นแล้ว ตามลำดับบท
 อย่างนั้นแล้ว บัดนี้ จึงทรงตั้งมัตติกา โดยเป็นต้นว่า ภูมมฺภุฑฺฐํ ถลฺภุฑฺฐํ แล้วตรัสวิมังค์แห่งบท
 มัตติกานั้น โดยนัยมีคำว่ ภูมมฺภุฑฺฐํ นาม ภาณุหัง ภูมียํ นิภฺชิตตํ โหติ เป็นต้น เพื่อแสดงภณฺฑะ
 ที่จะพึงถือเอา **ซึ่ง**พระองค์ทรงแสดงการถือเอา โดยสังเขปด้วยหกบทมีบทว่า อาทียะย
 เป็นต้นแล้ว ทรงแสดงโดยสังเขปเหมือนกันว่า 'บาทหนึ่งก็ดี ควรแก่บาทหนึ่งก็ดี เกินกว่าบา
 ทหนึ่งก็ดี' โดยพิสดาร โดยอาการที่ภณฺฑะนั้นตั้งอยู่ในที่ใด ๆ จึงถึงความ (เป็นของจะพึง)
 ถือเอา เพื่อเปิดโอกาสแห่งเลสของบาปภิกษุทั้งหลาย ในอนาคต ฯ

ตตฺรายํ อนุตฺตทานปทวณฺณนาย สทฺธี วินิจฺจยถา ๑ นิกุขิตฺตฺนฺติ ภูมียํ นิกุขนิตฺวา ฐฺปิตํ ๑
ปฏฺิจฺจนฺนฺติ ปัสสูฏฺฐกาทีหิ ปฏฺิจฺจนฺนํ ๑ ภูมมฺภูฏฺฐํ ภาณฺทํ ๑ เป ๑ คจฺจติ วา อาปตฺติ
ทุกฺกฏฺฐสฺสชาติ ตํ เอวํ นิกุขนิตฺวา วา ปฏฺิจฺจาเทตฺวา วา ฐฺปิตตฺตา ภูมียํ ฐฺติํ ภาณฺทํ โย
ภิกฺขุ เกณจิเทว อุปาเยน ญฺตฺวา อาหริสฺสามีติ เถยฺยจิตฺโต หุตฺวา รัตติภาเค อฏฺฐาย
คจฺจติ ๑ โส ภาณฺทฏฺฐานํ อปฺปตฺวาปิ สพฺพกายวจีวิกาเรสุ ทุกฺกฏฺฐํ อาปชฺชติ ๑

วินิจฺจยถา พร้อมด้วยวรรคเนบพที่ไม่ตื่น ในคำว่า นิกุขิตฺตํ เป็นต้นนั้น ฟังทราบดังนี้, บทว่า
นิกุขิตฺตํ ได้แก่ ที่ฝังเก็บไว้ในแผ่นดิน ๑ บทว่า ปฏฺิจฺจนฺนํ ได้แก่ ที่เขาปกปิดไว้ ด้วยวัตถุ
มีดินร่วนและอิฐ เป็นต้น ๑ ข้อว่า ภูมมฺภูฏฺฐํ ภาณฺทํ ๑ เป ๑ คจฺจติ วา อาปตฺติ ทุกฺกฏฺฐส
มีความว่า ภิกฺขุเฒ่าด้วยอุบายบางอย่างนั้นเทียว ซึ่งภักทะนั้น ที่ชื่อว่าตั้งอยู่ในแผ่นดิน
เพราะเป็นของที่เขาฝัง หรือปกปิดตั้งไว้เช่นนั้น เป็นผู้มีเถยจิตว่า "เราจักลัก" แล้วลุกขึ้นไป
ในราตรีภาค ๑ ภิกฺขุ นั้นแม้ไปไม่ถึงที่แห่งภักทะนั้น ย่อมต้องทุกฺกฏฺฐ เพราะกายวิการและวจีวการ
ทั้งปวง ๑

ตตรายํ ทุกกฏถุลลจจยานํ ทวินนํปิ วจนตฺเถ ๑ ปฐฺมมฺตาเวตฺถ ทฺมฺจฺ กตํ
สฺตฺถารา วุตฺตทิกจํ วิราเชตฺวา กตฺนฺติ ทฺกฺกฏํ ๑ อถฺวา ทฺมฺจฺ กตํ วิฐฺปา สฺถา กิริยา
ภิกฺขุภิกฺขิยานํ มชฺฌนํ สฺโภทิตฺติ เอวมฺปิ ทฺกฺกฏํ ๑ วุตฺตํปิ เจตํ

ทุกกฏนฺติ จ ยํ วุตฺตํ ตํ สฺโณหิ ยถากถํ
อปรหุํ วิรทฺตญจ ชลิตํ ยญจ ทฺกฺกฏํ
ยํ มนุสฺสโสฺ เกเร ปาปํ อวิ วา ยทิ วา รโห
ทุกกฏนฺติ ปเวเทนฺติ เตเนตํ อิติ วุจฺจตีติ ๑

[อรรถาธิบายคำว่า ทุกกฏและถุลลัจจัย]

ทุกกฏและถุลลัจจัยแม้ทั้งสอง ที่ตรัสไว้ในพระบาลีนั้น มีเนื้อความเฉพาะคำ
ดังต่อไปนี้ ๑ บรรดาทุกกฏและถุลลัจจัยทั้งสองนี้ พึงทราบทุกกฏข้อต้นก่อน ความกระทำชั่ว
คือความทำให้ผิดกิจที่พระศาสดาตรัส; เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่าทุกกฏ ๑ อีกอย่างหนึ่ง ที่ชื่อว่า
ทุกกฏ เพราะอรรถวิเคราะห์เป็นอย่างนี้ว่า "ความกระทำชั่ว คือกิริยามีรูปผิด ย่อมไม่งาม
ในท่ามกลางแห่งกิริยาของภิกษุ" ๑ จริงอยู่แม้พระผู้มีพระภาค ก็ได้ตรัสคำนี้ไว้ว่า

"ก็โทษใด ที่กล่าวว่า 'ทุกกฏ' ท่านจงฟังโทษนั้น ตามที่กล่าว,
กรรมใดเป็นความผิดด้วย เป็นความเสียด้วย เป็นความพลาด
ด้วย เป็นความชั่วด้วย และมนุษย์ทั้งหลายพึงทำกรรม ลามกใด
ในที่แจ้ง หรือว่าในที่ลับ, บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมประกาศโทษนั้น
ว่า 'ทุกกฏ' เพราะเหตุนั้น โทษนั้นเราจึงกล่าวอย่างนั้น ๑

อิตรัม ปน ฤๅลฤๅตา อจฺจยตฺตา จ ฤๅลลจฺจยํ ฯ สมฺปฺราเย จ ทฺวคฺคตฺติ ตํ โหติ
กฏฺกปฺพลนฺตฺติอาทิสฺสุ วฺย เจตฺถ สํโยคภาโว เวทิตพฺโพ ฯ เอกสฺส สฺนฺตฺติเก เทเสตฺตพฺเพสฺสุ
หิ อจฺจเยสฺสุ เตนฺ สโม ฤๅโล อจฺจโย นตฺถิ ตสฺมา วุตฺตํ ฤๅลฤๅตา อจฺจยตฺตา จ
ฤๅลลจฺจยนฺตฺติ ฯ วุตฺตณฺเจตํ

ฤๅลลจฺจยนฺตฺติ ยํ วุตฺตํ	ตํ สฺโณหิ ยถาถํ
เอกสฺส มฺหฺล โย เทเสตฺติ	โย จ ตํ ปฏฺิคณฺหตฺติ
อจฺจโย เตนฺ สโม นตฺถิ	เตเนตํ อิติ วุจฺจตฺติ

ส่วนวาทีกมมะนอกนี้ ชื่อว่าฤๅลลจจย เพราะเป็นกรรมหยาบและเพราะความเป็นโทษ ฯ ก็ความ
เป็นสังโยค (คือซ้อน ล) ในคำว่า "ฤๅลลจจย" นี้ ผู้ศึกษาควรทราบเหมือนในคำว่า "สมฺปฺราเย จ
ทฺวคฺคตฺติ ตํ โหติ กฏฺกปฺพลํ และทฺวคฺคตฺติในลัมปฺรายภพ กรรมนั้นเป็นของมีผลเผ็ดร้อน" เป็นต้น ฯ
จริงอยู่ บรรดาโทษที่จะพึงแสดงในสำนักของภิกษุรูปเดียว โทษที่หยาบเสมอด้วยฤๅลลจจยนั้น
ย่อมไม่มี; เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าจึงกล่าวว่า "ที่ชื่อว่าฤๅลลจจย เพราะเป็นกรรมหยาบและเพราะ
ความเป็นโทษ" ฯ จริงอยู่ คำนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสแล้วว่า

"โทษใด ที่เรากล่าวว่า 'ฤๅลลจจย' ท่านจงพึง โทษนั้นตามที่กล่าว,
ภิกษุใดยอมแสดงโทษนั้น ในสำนักของภิกษุรูปเดียว และภิกษุ
ใดยอมรับ โทษนั้น, โทษที่เสมอด้วยโทษนั้น ของภิกษุนั้น
ย่อมไม่มี; เพราะเหตุนั้น โทษนั้น เราจักกล่าว อย่างนั้น" ฯ

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ ฐานา จาเวติ อาปตติ ปาราชิกสชาติ โย ปน ผนทาเปตวาปี ลชชิตมมํ
 อนโกกมิตวาว ตํ กุมภิกฐานโต อนุตมโส เกสคคตตมปิ จาเวติ ปาราชิกเมว อาปชชตีติ
 อตโต ๑ ฐานา จาจนญเจตถ จหิ อากาเรหิ เวทิตพฺพํ ๑ กถํ ๑ กุมภิกษวภูมฺมิกฺขิยํ คเหตุวา
 อตตโน อภิมุขํ อากชฺชมนโต อิมินา อนุตเทน ผฏฺฐกาฬํ เกสคคตตมปิ ปาริมนฺเตน
 อติกกาเมติ ปาราชิกํ ๑ ตเถว คเหตุวา ปุโรเต เปเลนฺโต ปาริมนฺเตน ผฏฺฐกาฬํ
 เกสคคตตมปิ อิมินา อนุตเทน อติกกาเมติ ปาราชิกํ ๑ วามโต วา ทกฺขินโต วา
 อปนาเมนโต วามนฺเตน ผฏฺฐกาฬํ เกสคคตตมปิ ทกฺขินนฺเตน อติกกาเมติ ปาราชิกํ
 ทกฺขินนฺเตน ผฏฺฐกาฬํ เกสคคตตมปิ วามนฺเตน อติกกาเมติ ปาราชิกํ ๑ อุทฺธํ
 อุทฺธิปนโต เกสคคตตมปิ ภูมิตโต โมเจติ ปาราชิกํ ๑ ขนิตวา เหมจฺจโต โอลีทฺโต
 พุณฺณนฺ ผฏฺฐกาฬํ เกสคคตตมปิ มุขวภูมฺมิกฺขิยา อติกกาเมติ ปาราชิกนฺติ เหวํ เอกภฺตฺตนา
 ลฺลิตาย กุมภิกฺขิยา ๑ ยหิ ปน กุมภิกษวภูมฺมิกฺขิยา ปาสํ กตฺวา โลหชาณฺถํ วา ชทิสสาธาทฺธิชาณฺถํ
 วา ปสฺสวียํ อาโกภฺตฺตนา ตตถ สงฺขลิกาย พนฺธิตฺวา ลฺลปนฺติ ๑

๒ นาวภฺตฺตนา ๑ ปสฺสมํ ตาว นาวํ ทสฺเสนโต นาวา นาม ยาย ตรตีติ อาท ๑
 ตสฺมา อิตฺธ อนุตมโส รชนทฺธิกาปิ เวณฺทกาปโกปิ นาวาเตว เวทิตพฺพํ ๑ สีมัสสมนฺนเน
 ปน ชฺรนาวา อนโต ขนิตวา วา ผลเกหิ พนฺธิตฺวา วา กตา สพฺพนฺติเมน ปริจฺเจเทน
 ตินฺถนํ วหนิกาเอว วภฺตฺตนา ๑ อิตฺธ ปน เอกสฺสาปิ วหนิกา นาวาเตว วุจฺจติ ๑ นาวาย
 นิกฺขิตตฺตนาติ ยงฺกิณฺจติ อิทฺธิทฺธิพทฺธํ วา อนิทฺธิทฺธิพทฺธํ วา ๑ ตสฺส อวหารลฺกขณฺถํ ติลฺลภฺตฺตนา
 วุตฺตนาเยเนว เวทิตพฺพํ ๑ นาวํ อวทิสฺสามีติอาทิมฺหิ ทฺธิยปริเยสนคมนอามสนผนทาปนาทฺธิ
 วุตฺตนาเยเนว ๑ พนฺธนํ โมเจตีติ เอตถ ปน ยา พนฺธเนน มุตเต ฐานา น จวติ ตสฺสา
 พนฺธนํ ยาว น มุตตํ โหติ ตาว ทุกฺกมฺมํ มุตเต ปน ฤลลจฺจยมปิ ปาราชิกมปิ โหติ ๑
 ตํ ปโรเต อาวิทฺตสฺสตี ๑ เสสํ วุตฺตนาเยเนว ๑ อຍံ ตาว ปาลิวนฺธนา ๑

อຍมฺปนฺตถ ปาลิมุตฺตทฺทวิจฺจโย ๑ จณฺทโสเต พนฺธิตฺวา ลฺลิตนาวาย เอกํ ฐานํ
 พนฺธนเมว ๑ ตสฺมี มุตตมุตเต ปาราชิกํ ๑ ตตถ ยุตฺติ ปุพฺเพ วุตฺตนาเยว ๑ วิปฺนภฺตฺตนา
 นาวา ปน ยํ ยํ อุทฺทปฺปทฺธสํ ผริตฺวา ลฺลิตา โหติ สฺวาสนา ฐานํ ๑ ตสฺมา ตํ อุทฺธํ วา
 อุจฺจาเรตฺตสฺส อโห วา โอปิลาเปเนตฺตสฺส จตฺตสฺส วา ทิสาสฺส ผฏฺฐกาฬํ อติกกาเมเนตฺตสฺส
 อติกกนฺตมุตเต ปาราชิกํ ๑ **ออกสอบโดย พระเมธีธรรมภรณ์ (สว่าง ปญญาโร ป.ธ.๙)**

ฐานา จาเวติ อาปตติ ปาราชิกสสาติ โย ปน พนทาเปตวาปี ลชฺชิตมมํ
อนินุกมิตวา ว ตํ กุมภิกฺขฐานโต อนตมโส เกสคฺคมตฺตมปิ จาเวติ ปาราชิกเมว
อาปชฺชตีติ อตฺเถ ฯ ฐานา จาวนญเจตถ จหิ อากาเรหิ เวทิตพฺพํ ฯ กถํ ฯ
กุมภิกฺขวภูฏิกฺขิ คเหตุวา อตฺตโน อภิมุขํ อากทฺตมฺโต อิมินา อนฺเตน ผุฏฺฐกาสิ
เกสคฺคมตฺตมปิ ปาริมฺหเตน อติกาเมติ ปาราชิกํ ฯ ตเถว คเหตุวา ปุโรเต เปเลนฺโต
ปาริมฺหเตน ผุฏฺฐกาสิ เกสคฺคมตฺตมปิ อิมินา อนฺเตน อติกาเมติ ปาราชิกํ ฯ

[กิริยาที่ภิกษุลักทรัพย์ให้เคลื่อนจากฐาน ๖ อย่าง]

หลายบทว่า ฐานา จาเวติ อาปตติ ปาราชิกสส มีความว่า ก็ภิกษุใด แม้ยังหม้อ
ให้ไหวแล้ว ไม่หยั่งลงสู่ลชฺชิตมมเลย ยังหม้อนั้นให้เคลื่อนจากฐานแห่งหม้อ โดยที่สุด
แม้เพียงเส้นผมเดียว, ภิกษุนั้นต้องปาราชิกทีเดียว ฯ ก็การยังทรัพย์ให้เคลื่อนจากฐาน
ในคำว่า "ฐานา จาเวติ" นี้ ฟังทราบโดยอาการ ๖ ๖ อะไรบ้าง ? ๑. ภิกษุจับปากหม้อรั้งมา
ตรงหน้าของตน ยิ่งที่สุดข้างโน้นให้เลยโอกาสที่ที่สุดข้างนี้ถูกต้องแล้ว แม้เพียงปลายเส้นผม
ต้องปาราชิก ฯ ๒. ภิกษุจับอย่างนั้นแล้ว ไล่ไปข้างหน้า ยิ่งที่สุดข้างนี้ ให้เลยโอกาสที่ที่สุด
ข้างโน้นถูกต้องแล้ว แม้เพียงปลายเส้นผม ต้องปาราชิก ฯ

วามโต วา ทกฺขินโต วา อปนาเมโต วามนฺเตน ญฺญูโฐกาสิ เกสคฺคมตฺตมฺปิ
ทกฺขินนฺเตน อติกกาเมติ ปาราชิกํ ทกฺขินนฺเตน ญฺญูโฐกาสิ เกสคฺคมตฺตมฺปิ วามนฺเตน
อติกกาเมติ ปาราชิกํ ฯ อุทฺธํ อุทฺธิปโต เกสคฺคมตฺตมฺปิ ภูมิตฺโต โมเจติ ปาราชิกํ ฯ
ขนิตฺวา เหนฺลฺลโต โอลีหนฺโต พุณฺเณน ญฺญูโฐกาสิ เกสคฺคมตฺตมฺปิ มุขฺวภูมฺมิตฺวา อติกกาเมติ
ปาราชิกนฺติ เหวํ เอกญฺจฺฉาเน จฺจิตาย กุมฺภิตฺวา ฯ ยถิ ปน กุมฺภีมุขฺวภูมฺมิตฺวา ปาสํ กตฺวา
โลหาณํ วา ขทฺริสฺสาราทฺธิยาณํ วา ปฺลฺลวฺยํ อโฏฏมฺมตฺวา ตตฺถ สงฺขลิกาย พนฺธิตฺวา
จฺจฺปนฺติ ฯ

๓. ภิกษุผลัดไปข้างซ้ายก็ดี ข้างขวาก็ดี ยังก่อนที่สุดข้างขวาให้เลยโอกาสที่ที่สุดข้างซ้ายถูกต้องแล้ว
แม้เพียงปลายเส้นผม ต้องปาราชิก ฯ ๔. ภิกษุให้ที่ที่สุดข้างซ้ายเลยโอกาสที่ที่สุดข้างขวา
ถูกต้องแล้ว แม้เพียงปลายเส้นผม ต้องปาราชิก ฯ ๕. ภิกษุยกขึ้นข้างบน ให้พ้นจากพื้น
แม้เพียงปลายเส้นผมต้องปาราชิก ฯ ๖. ภิกษุขุดดิน กดลงข้างล่าง ยังขอบปากหม้อให้เลย
โอกาสที่กันหม้อถูกต้องแล้ว แม้เพียงปลายเส้นผม ต้องปาราชิก, การให้เคลื่อนจากฐาน
สำหรับหม้ออันตั้งอยู่ในฐานเดียว ฟังทราบโดยอาการ ๖ อย่างนี้ ด้วยประการฉะนี้ ฯ ก็ถ้าเขา
ทำบ่วงที่ขอบปากหม้อแล้วตอกหลักโลหะ หรือหลักไม้แก่นไม้ตะเคียนเป็นต้น ลงในแผ่นดิน
แล้วเอาโซ่ล่ามที่หลักนั้นตั้งไว้ ฯ

นาวาภูษ ๗ ปฐมัม ทาว นาวํ ทสเสนโต นาวา นาม ยาย ตรตีติ อาท ๗
 ตสฺมา อิตฺถ อนุตฺมโส รชนโทณิกาปิ เวณุกลาปโกปิ นาวาเตว เวทิตพฺโพ ๗ สีมาสมฺมณฺเณ
 ปน ฐวนาวา อนโต ขนิตฺวา วา ผลเกหิ พนฺธิตฺวา วา กตา สพฺพพนฺธิเมเน ปริจฺเจเทน
 ตินฺถนํ วหนิกาเอว วฏฺฏติ ๗ อิตฺถ ปน เอกสฺสาปิ วหนิกา นาวาเตว วุจฺจติ ๗ นาวาย
 นิทฺธิตฺตุนฺติ ยงฺกิญฺจิ อิทฺทริยพฺพทํ วา อนิทฺทริยพฺพทํ วา ๗ ตสฺส อวทารลกฺขณํ ฤทฺฐเฐ
 วุตฺตุนเยเนว เวทิตพฺพํ ๗ นาวํ อวทริสฺสามีตฺวาทิมฺหิ ทฺติยปริเยสนคฺมณอามสนพฺพทาปนาหิ
 วุตฺตุนยาเนว ๗ พนฺธนํ โมเจตฺติติ เอตฺถ ปน ยา พนฺธเน มุตฺเต ฐานา น จวติ ตสฺสา
 พนฺธนํ ยาว น มุตฺตํ โหติ ตาว ทุกฺกมฺมํ มุตฺเต ปน ฤทฺถจฺจยมิ ปาราชิกมิ โหติ ๗
 ตํ ปโรโต อาวิภวิสฺสติ ๗ เสสํ วุตฺตุนเยเนว ๗ อยํ ตาว ปาลิวนฺถนา ๗

กล่าวด้วยทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในเรือ ฟังทราบบวินิจฉัยในทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในเรือ, พระผู้มี
 พระภาคเจ้าเมื่อทรงแสดงเรื่องเป็นอันดับแรกก่อน จึงตรัสว่า "นาวา นาม ยาย ตรตี" ดังนี้ ๗
 เพราะฉะนั้น ในอธิการว่าด้วยทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในเรือนี้ โดยที่สุดแม้ร่างย่อมผ้า แม้มัดไม้ไผ่
 ฟังทราบบว่า "เรือ" ทั้งนั้น ๗ ส่วนในการสมมติสีมา เรือประจำที่เขาขุดข้างใน หรือต่อด้วยแผ่น
 กระดานจัดทำไว้โดยกำหนดอย่างต่ำที่สุด บรรทุกคนได้ ๓ คนเท่านั้น จึงใช้ได้ ๗ แต่ในอธิการ
 ว่าด้วยทรัพย์อยู่ในเรือนี้ บรรทุกคนได้แม้คนเดียว ท่านก็เรียกว่า "เรือ" เหมือนกัน ๗ สองบท
 ว่า นาวาย นิทฺธิตฺตํ ความว่า ภาณตะอย่างใดอย่างหนึ่งเนื่องด้วยอินทรีย์ก็ตาม ไม่เนื่อง
 ด้วยอินทรีย์ก็ตาม (เป็นของที่เก็บไว้ในเรือ) ๗ ลักษณะการลักภาณตะที่เก็บไว้ในเรือนี้
 ฟังทราบบตามนัยที่กล่าวแล้วในภาณตะที่ตั้งอยู่บนบกนั้นแล ๗ การแสวงหาเพื่อน การเดินไป
 การจับต้อง และการทำให้ไหว ในคำเป็นต้นว่า "นาวํ อวทริสฺสามิ" มีนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล ๗
 ส่วนในคำว่า "พนฺธนํ โมเจตฺติ" นี้ มีวินิจฉัยดังนี้, เรือลำใด เมื่อแก้เครื่องผูกแล้ว ก็ยังไม่เคลื่อน
 จากฐาน, เครื่องผูกของเรือลำนั้น ภิกษุยังแก้ไม่ออกเพียงใด, เป็นทุกกฎเพียงนั้น, แต่ครั้นแก้
 ออกแล้ว เป็นฤทฺถจฺจยก็มี เป็นปาราชิกก็มี ๗ คำนั้น จักมีแจ้งข้างหน้า ๗ คำที่เหลือมีนัย
 ดังกล่าวแล้วนั้นแหละ ๗ พรรณนาเฉพาะบาลีเท่านั้นก่อน ๗

อวยมฺพเนตถ ปาลีมุตตกวิจิจโย ฯ จณฺทโสเต พนฺธิตฺวา ฐฺปิตนาวาย เอกํ ฐฺนํ
พนฺธนเมว ฯ ตสฺมี มุตฺตมตฺเต ปาราชิกํ ฯ ตตฺถ ยุตฺติ ปุพฺเพ วุตฺตยาเยว ฯ วิปฺนฺนฺฐา
นาวา ปน ยํ ยํ อุทกปฺปเทสํ ผริตฺวา ฐฺฐิตา โหติ สฺวาสุสา ฐฺนํ ฯ ตสฺมา ตํ อุทฺธํ วา
อุจฺจาเรนตฺสส อโธ วา โอบีลาเปนตฺสส จตฺตุสฺ วา ทิสาสฺ ฆฺฏฺโฐกาฬํ อติกกฺกาเมนตฺสส
อติกกฺกนตฺมตฺเต ปาราชิกํ ฯ นิจฺจเล อุทฺเท อพฺนฺธนํ อตฺตโน ฐฺมมตฺตาย ฐฺฐิตนาหวํ ปฺรฺโต
วา ปจฺจโต วา วามทกฺขิณปฺสฺสโต วา กทฺถนตฺสส เอเกนฺนเตน ฆฺฏฺโฐกาฬํ อปฺเรน
อุทฺเท ปตฺติฐฺฐิตนฺเตน อติกกฺกนตฺมตฺเต ปาราชิกํ ฯ

ส่วนวินัยนอกราชการ ในเรื่องภักทอยู่ในเรื่องนี้ มีดังต่อไปนี้ ฯ สำหรับเรื่องที่ถูก
จอดไว้ในกระแสน้ำเชี่ยว มีฐานเดียว คือเครื่องผูกเท่านั้น ฯ เมื่อเครื่องผูกนั้น ลักว่า
แก้ออกแล้ว ต้องปาราชิก ฯ ความยุติในเครื่องผูกนั้น ได้กล่าวไว้แล้วในเบื้องต้นนั้นแล ฯ
ส่วนในเรื่องที่จมตั้งอยู่แต่ไปตลอดประเทศแห่งน้ำใด ๆ ประเทศแห่งน้ำนั้น ๆ เป็นฐานของเรื่อง
นั้น ฯ เพราะเหตุนั้น เมื่อภิกษุรู้เรื่องนั้นขึ้นข้างบนก็ดี กดให้จมลงในเบื้องต่ำก็ดี ให้ล่องเลย
โอกาสที่เรือถูกในทิศทั้ง ๔ ไปก็ดี ก็เป็นปาราชิกในขณะที่พอเลยไป ฯ เรือไม่ได้ผูกจอดอยู่
ตามธรรมดาของเรือในน้ำนิ่ง เมื่อภิกษุจุดลาก ไปข้างหน้าก็ดี ไปข้างหลังก็ดี ข้างซ้ายและ
ข้างขวาก็ดี ครั้นเมื่อลักว่าส่วนที่ตั้งอยู่ในน้ำอีกข้างหนึ่ง ล่องเลยโอกาสที่ส่วนข้างหนึ่งถูกไป
เป็นปาราชิก ฯ

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ เขตตมฺภฐุปี ๑ เขตตํ ตาว ทสฺเสนโต เขตตมฺหมาม ยตถ ปุพฺพนฺนํ วา
 อปรนฺนํ วา ชายตฺตีติ อาท ๑ ตตถ ปุพฺพนฺนนฺติ สาลิอาทนี สตฺต ฐณฺณานี ๑
 อปรนฺนนฺติ มุคฺคมาสาทินี ๑ อุจฺจุกฺเขตตาทิกมฺปิ เอตถោ สงฺคหิตํ ๑ อิธาปิ จตุหิ
 ฐฺฐาเนหิ นิกฺขิตฺตํ วุตฺตนยเมว ๑ ตตถ ชาตเก ปน สาลิสีสาทินี นีรปฺปิตฺวา วา เอกเมกํ
 หตฺถเนว ฉินฺหิตฺวา วา อลิตฺน ลายิตฺวา วา พหุณี เอกโต อุปฺปาณฺตฺวา วา
 คณฺหนตฺตสฺส ยสฺมี พีเช วา ลีเส วา มฺภูจฺฉิยํ วา มุคฺคมาสาทิมเล วา วตฺถุ ปฺรติ ตสฺมี
 พนฺธนา โมจิตมตฺเต ปาราชิกํ ๑ อจฺฉิซฺชมาโน ปน ทณฺฑโก วา วาโก วา ตโจ วา
 อปฺปมตฺตโกปิ รกฺขติ ๑ วิหิเนาํ ทีฆมฺปิ โหติ ยาว อนโต นาฬโต วิทิสฺสทณฺฑโก น
 นิกฺขมฺติ ตาว รกฺขติ ๑ เกสคฺคมตฺตมฺปิ นาฬโต ทณฺฑกสฺส เหมจฺฉิมตฺเต นิกฺขนฺเต
 ภาณฺทคฺคฆวเสน การตพฺโพ ๑ อลิตฺน ลายิตฺวา คณฺโหโต ปน มฺภูจฺฉิยเตสฺสุ เหมจฺฉา
 ฉินฺเนสฺสุปี สเจ ลีสานิ ชฺชุตานิ รกฺขนฺติ ตาว ๑ วิชฺฌตฺวา ปน เกสคฺคมตฺตมฺปิ อุกฺขิปโต
 สเจ วตฺถุ ปฺรติ ปาราชิกํ ๑ สามิเกหิ ปน ลายิตฺวา ฐฺฐิตํ สภุสํ วา อภุสํ วา กตฺวา
 คณฺโหโต เยน วตฺถุ ปฺรติ ตสฺมี คหิตฺเต ปาราชิกํ ๑

๒ วตฺถุญฺญุปี ๑ วตฺถุ ตาว ทสฺเสนโต วตฺถุ นาม อารามวตฺถุ วิหารวตฺถุติ อาท ๑
 ตตถ พีชํ วา อุปรโรปกเว วา อปรโรเปตฺวา ว เกวล์ ภูมิมํ โสเชตฺวา ติณฺณํ ปาการานํ เยน
 เกนจิ ปริกฺขิปิตฺวา วา ปุพฺพอารามาทินํ อตถาย ฐฺฐิตโต ภูมิมภาโค อารามวตฺถุ นาม ๑
 เอเตเนว นฺนยน เอกวิหารปริเวณฺณอาวาสานํ อตถาย ฐฺฐิตโต ภูมิมภาโค วิหารวตฺถุ นาม ๑
 โยปิ ปุพฺพเพ อาราโม จ วิหารโร จ หุตฺวา ปจฺฉา วินสฺสิตฺวา ภูมิมภาคมตฺโต ฐฺฐิตโต
 อารามวิหารกิจจํ น กโรติ โสปี อารามวตฺถุวิหารวตฺถุสงฺคเหเนว สงฺคหิตโต ๑

อรรณฺญุญฺญุ ๑ อรรณฺญุ ตาว ทสฺเสนโต อรรณฺญุ นาม ยํ มนุสฺसानํ ปริกฺคหิตํ
 โหติ ตํ อรรณฺญุนฺติ อาท ๑ ตตถ ยสฺมา อรรณฺญุ นาม มนุสฺसानํ ปริกฺคหิตมฺปิ อตฺถิ
 อปรिकฺคหิตมฺปิ อิท ปน ยํ ปริกฺคหิตํ สารกฺขํ ยโต น วินา มฺมุเลน กมฺมฐฺฐิตาทินิ คเหตุํ
 ลพฺพนฺติ ตํ อธิปฺเปตํ ตสฺมา ยํ มนุสฺसानํ ปริกฺคหิตํ โหตีติ วตฺวา ปน อรรณฺญุนฺติ
 วุตฺตํ ๑ เตน อิมมตฺถํ ทสฺเสติ น ปริกฺคหิตภาโว อรรณฺญุสฺส ลกฺขณํ ยํ ปน อตฺตโน
 อรรณฺญุลกฺษณเณ อรรณฺญุ มนุสฺसानญจ ปริกฺคหิตํ ตํ อิมสฺมี อตฺถเ อรรณฺญุนฺติ ๑

ออกสอบโดย พระเมธีธรรมาภรณ์ (สว่าง ปญฺญารุ ป.ธ.๙)

เขตตฤณภูมิ ๗ เขตต์ ดาว ทสเสหนโต เขตตุนนาม ยตถ ปุพพนน์ วา อปรนน์
วา ชายตีติ อาห ๗ ตตถ ปุพพนน์นติ สาลิอาทีนึ สตต ฐณญานึ ๗ อปรนน์นติ
มุกคมาสาทีนึ ๗ อัจจุกเขตตาทิกมปิ เอตถเว สกคหิต์ ๗ อิธาปี จตุหิ ฐาเนหิ นิกขิตต์
วุตตณยเมว ๗ ตตถ ชาตเก ปน สาลิสีสาทีนึ นิรปิตวา วา เอกเมกั ทตถเนว
ฉินทิตวา วา อสิเตน ลายิตวา วา พหุณี เอกโต อุปปาณุตวา วา คณนตสส ยสมึ
พีเช วา สีเส วา มุญญิยั วา มุกคมาสาทิผล วา วตถุ ปูรติ ตสมึ พนุณา
โมจิตมตเต ปาราชิกั ๗

พึงทราบวินิจฉัยแม่ในทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในอนาคตไป ๗ พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรง
แสดงนาก่อน จึงตรัสว่า "ที่ซึ่งปุพพัตถชาติ หรืออปรัตถชาติเกิด ชื่อว่า นา ๗
บรรดาปุพพัตถชาติเป็นต้นนั้น ข้าวเปลือก ๗ ชนิด มีข้าวสาลีเป็นต้น ชื่อว่า ปุพพัตถชาติ ๗
พืชทั้งหลายมีถั่วเขียวและถั่วราษมาสเป็นต้น ชื่อว่า อปรัตถชาติ ๗ แม่ไร่้อยเป็นต้น
ก็สงเคราะห์เข้าในบทว่า "อปรัตถชาติ นี้เหมือนกัน ๗ ภัณฑะที่เขาเก็บไว้โดยฐาน ๔
แม่ในทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในานี้ ก็มีนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล ๗ ก็ในทรัพย์ที่เกิดขึ้นในานั้น
มีวินิจฉัยดังนี้ เมื่อภิกษุตรวจข้าวสาลีเป็นต้นเอา (เมล็ดข้าว) ก็ดี เอามือเด็ดเอาที่ละรวงๆ
หรือใช้เคียวเกี่ยวเอาก็ดี หรือถอนรวมกันเอาที่ละมาก ๆ ก็ดี วัตถุปาราชิกจะครบในเมล็ด
ในรวง ในกำ หรือในผลมีถั่วเขียวและถั่วราษมาสเป็นต้นใด ๆ เมื่อเมล็ดเป็นต้นนั้น ๆ ลักว่า
เธอให้หลุดจากขั้ว ก็เป็นปาราชิก ๗

อจฺฉิซฺชมาโน ปน ทนฺตโก วา วาโก วา ตโจ วา อปฺมตฺตโกปิ รกฺขติ ฯ วิหิณาฬิ
ทีฆมฺปิ โหติ ยาว อนฺโต นาฬิโต วิหิสฺสทนฺตโก น นิภฺมติ ตาว รกฺขติ ฯ
เกสคฺคมตฺตมฺปิ นาฬิโต ทนฺตกสฺส เหมฐฺมิตฺเต นิภฺนเต ภาณฺตคฺชวเสน การตฺตโป ฯ
อลิเตน ลายิตฺวา คณฺหโต ปน มฺภูจฺจิตฺเตสฺส เหมฐฺวา ฉินฺเนสฺสปี สเจ ลีสานิ ชฺชิตฺตานิ
รกฺขนฺติ ตาว ฯ วิชฺชุตฺวา ปน เกสคฺคมตฺตมฺปิ อุกฺขิปฺโต สเจ วตฺถุ ปฺรติ ปาราชิกํ ฯ
สามิเกหิ ปน ลายิตฺวา ฐฺปิโต สภุสฺส วา อภุสฺส วา กตฺวา คณฺหโต เยน วตฺถุ ปฺรติ
ตฺสฺมี คหิตเต ปาราชิกํ ฯ

ส่วนก้านก็ดี ไຍก็ดี เปลือกก็ดี ที่ยังไม่ขาด แม้มีประมาณน้อย ก็ยังรักษาอยู่ ฯ ลำต้น
ข้าวเปลือกแม่เป็นของยาว ก้านของรวงข้าวเปลือก ยังไม่หลุดออกไปจากลำต้นข้าวเพิงใด,
ก็ยังรักษาอยู่เพียงนั้น ฯ เมื่อพื้นล่างของก้านหลุดออกไปจากลำต้นข้าวแล้ว แม่เพียงปลาย
เส้นผม พระวินัยธรพึงปรับอาบัติด้วยอำนาจราคาสีงของ ฯ ก็เมื่อภิกษุใช้เคียวเกี่ยวถือเอา
ครั้นเมื่อลำต้นข้าวอยู่ในกำมือ แม่ขาดแล้วในตอนล่าง, ถ้ารวงทั้งหลายยังเกี่ยวพันกันอยู่,
ยังรักษาอยู่ก่อน ฯ แต่เมื่อเธอสาบแล้วยกขึ้น แม่เพียงปลายเส้นผม, ถ้าวัตุปาราชิกครบ
เป็นปาราชิก ฯ ก็แล เมื่อภิกษุถือเอาข้าวเปลือกที่เจ้าของเกี่ยววางไว้พร้อมทั้งฟาง หรือทำให้
หมดฟาง, วัตุปาราชิกจะครบด้วยรวงใด, ครั้นเมื่อรวงนั้นอันเธอถือ เอาแล้ว เป็นปาราชิก ฯ

วตถุฏฐปิ ๑ วตถุ ๑ ดาว ทสเสนโต วตถุ นาม อารามวตถุ วิหารวตถุติ อาท ๑
ตตถ พืช ๑ วา อุโปโรปะเก ๑ วา อโปโรปะตวา ๑ เกวล ๑ ภูมิ โสเชตวา ตินณ ๑ ปาการาน ๑ เยน
เกนจิ ปริกขิปิตวา ๑ วา ปุพพารามาทีน ๑ อตถาย ๑ ฐปิโต ๑ ภูมิภาโค อารามวตถุ นาม ๑
เอเตเนว ๑ นเยน ๑ เอกวิหารปริเวณอवासาน ๑ อตถาย ๑ ฐปิโต ๑ ภูมิภาโค วิหารวตถุ นาม ๑
โยปี ๑ ปุพเพ อาราโม ๑ จ วิหาโร ๑ จ หุตวา ๑ ปจจา ๑ วินสสิตวา ๑ ภูมิภาคมตโต ๑ ฐปิโต
อารามวิหารกิจจ ๑ น ๑ กโรติ ๑ โสปี ๑ อารามวตถุวิหารวตถุสงคเหเนว ๑ สงคหิตโต ๑ วินิจโย
ปะเนตถ ๑ เขตเต ๑ วุตตสทิสเวยวาติ ๑

วตถุฏฐกถา นิฐิตา ๑

คามภูฏฐ ย ๑ วตตพพิ ๑ ต ๑ วุตตเมว ๑

พึงทราบวินิจฉัยแม่ในทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่อไป, พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรง
แสดงพื้นที่ก่อน จึงตรัสว่า "วตถุ นาม อารามวตถุ วิหารวตถุ (ที่ชื่อว่าพื้นที่ ได้แก่พื้นที่สวน
พื้นที่วิหาร)" ดังนี้ ๑ บรรดาพื้นที่สวนเป็นต้นนั้น ภูมิภาคที่เขาได้ปลูกพืช หรือต้นไม้ที่ควรปลูก
ไว้เลย แผ้วถางพื้นดินได้อย่างเดียว หรือล้อมด้วยกำแพง ๓ ชนิด ชนิดใดชนิดหนึ่ง จัดไว้
เพื่อประโยชน์แก่สวนดอกไม้เป็นต้น ชื่อว่า พื้นที่สวน ๑ ภูมิภาคที่เขาจัดไว้ เพื่อประโยชน์
แก่วิหาร บริเวณ และอवासแต่ละหนึ่ง โดยนัยนั้นแหละ ชื่อว่า พื้นที่วิหาร ๑ ภูมิภาคแม่ใด
ในกาลก่อน เป็นสวน หรือเป็นวิหาร ภายหลังร้างไป ตั้งอยู่เพียงภูมิภาค ไม่สำเร็จกิจแห่งสวน
และวิหาร, ภูมิภาคแม่ นั้น ก็สงเคราะห์โดยการรวมเข้าในอารามวตถุและวิหารวตถุเหมือนกัน ๑
ส่วนวินิจฉัยแม่ในทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สวนและพื้นที่วิหารนี้ เป็นเช่นกับที่กล่าวไว้ในหน้านั้นเอง
ดังนี้แล ๑

จบกถาว่าด้วยทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ๑

คำที่ควรจะกล่าวในทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในบ้าน ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้แล้วทั้งนั้น ๑

อรณัญญู ๑ อรณัญฺ ตาว ทสเสโต อรณัญฺ นาม ยํ มนุสฺसानํ ปริคคหิตํ
โหติ ตํ อรณญฺนติ อาห ๑ ตตถ ยสฺมา อรณญฺ นาม มนุสฺसानํ ปริคคหิตมฺปิ อตฺถิ
อปริคคหิตมฺปิ อิท ปน ยํ ปริคคหิตํ สารกฺขํ ยโต น วินา มฺulen กฏฺฐลตาทินิ คเหตุํ
ลพฺภนฺติ ตํ อธิปฺเปตํ ตสฺมา ยํ มนุสฺसानํ ปริคคหิตํ โหตีติ วตฺวา ปฺน อรณญฺนติ
วฺตุตํ ๑ เตน อิมมตฺถํ ทสฺเสติ น ปริคคหิตมาโว อรณญฺสฺส ลกฺขณํ ยํ ปน อตฺตโน
อรณญฺลกฺขณน อรณญฺ มนุสฺसानญจ ปริคคหิตํ ตํ อิมสฺมี อตฺเถ อรณญฺนติ ๑

วินิจฺฉัยในทฺรพฺยที่ตັงอยู่ในป่า ฟังทฺรพฺยดั่งนี้, พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทฺรพฺยแสดงป่า
ก่อน จึงตรัสว่า "อรณญฺ นาม ยํ มนุสฺसानํ ปริคคหิตํ โหติ, ตํ อรณญฺ (ที่ชื่อว่าป่า ได้แก่
สถานที่ใดเป็นสถานที่มฺนุษย์ทฺรพฺยทฺรพฺย สถานที่นั้นชื่อว่าป่า)" ดั่งนี้ ๑ ในคำว่า "อรณญฺ" นั้น
มีวินิจฺฉัยดั่งนี้, เพราะขึ้นชื่อว่าป่า แม้ที่พวกมฺนุษย์ทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺย แม้ที่ไม่ทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺย
แต่ในอธิการนี้ ทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺย
เป็นต้น อันใคร ๆ ไม่ได้เพื่อจะถือเอาเว้นจากมูลค่า; เพราะฉะนั้น พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า
"สถานที่ใดเป็นสถานที่มฺนุษย์ทฺรพฺยทฺรพฺย" แล้วตรัสอีกว่า "ชื่อว่าป่า" ดั่งนี้ ๑ ด้วยคำว่า ป่า นั้น
ยอมทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺย
ดั่งนี้ว่า "ความเป็นที่ทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺย
แต่สถานที่ใด เป็นป่าโดยลักษณะแห่งป่าของตน และพวกมฺนุษย์ทฺรพฺยทฺรพฺยทฺรพฺย
จึงชื่อว่าป่า ในความหมายนี้" ๑

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ วนปตฺตีติ วนสฺส ปตฺติ วนปตฺติ ฯ วนชฎกฺกุฏกฺกุชฺสเสตํ อธิวจนํ ฯ อิธ ปน สฬโฬปิ มนุสฺเสหิ ปริคฺคหิตรฺกฺโข อธิปเปโต อมฺพลพฺพชฺปนสฺสาทิโก ฯ ยตถ วา ปน มริจวฺลลิตฺถาหิณี อโรปนฺตติ โส จิชฺชมาโน สเจ เอกายปิ จลฺลิตฺถา วา วาเกน วา สกฺลิกาย วา เฝคฺคฺคา วา สมฺพทฺโธว หุตฺวา ภูมียํ ปตฺติ รกฺขติ ตาว ฯ โย ปน ฉินฺโนปิ วลฺลิตฺถิ วา สามนฺตรกฺกุชฺสาธาหิ วา สนฺธาริตตฺตฺตา อชฺชกเมว ติฏฺฐติ ปตฺนโต วา ภูมึ น ปาปฺณตฺติ นตฺถิ ตตฺถ ปรีหาโร อวหาโรเอว โหติ ฯ โยปิ กกเจน ฉินฺโน อจฉินฺโน วีย หุตฺวา ตตฺถเวว ติฏฺฐติ ตสฺสมิปี เอสฺว นโย ฯ โย ปน รุกฺขํ ทพฺพลํ กตฺวา ปจฺจมา จาเลตฺวา ปาเตติ อญฺเญน วา จาลาเปติ อญฺเญ วาสฺส สนฺตฺติเก รุกฺขํ ฉินฺนิตฺวา อชฺโฆตฺถรติ ปเรน วา อชฺโฆตฺถราเปติ มกฺกณฺเณ วา ปรีปาเปตฺวา ตตฺถ อโรเปติ อญฺเญน วา อโรปาเปติ วคฺคฺลีย โว ตตฺถ อโรเปติ ปเรน วา อโรปาเปติ ตา ตํ รุกฺขํ ปาเตนฺตติ ตสฺเสว อวหาโร ฯ

๒ อุปนิธิมฺหิ ฯ นานํ คณฺหามิตี สมฺปชานมฺสาวาเทปิ อทินฺนาทานสฺส ปุพฺพปโยคตฺตฺตา ทฺกฺกณฺเณ ฯ กิ ตุมฺहे ภณฺธ เนวิทํ มยฺหํ อนุรูปํ น ตุมฺหากนฺตฺติอาหิณี วทนฺตสฺสาปิ ทฺกฺกณฺเณ ฯ รโห มยา เอตฺตสฺส หตฺถे รฺฐปีตํ น อญฺเญ โกจฺจิ ชานาติ ทสฺสติ นฺ โข เม โนติ สามิโก วิมตี อุปฺปาเทติ ภิกฺขุสฺส ฤคฺคจฺจยํ ฯ ตสฺส ผรฺุสาทิกาวํ ทิสฺวา สามิโก น มยฺหํ ทสฺสตีติ ฐรํ นิกฺขิปติ ฯ ตตฺถ สจายํ ภิกฺขุ กิลเมตฺวา นํ ทสฺสามิตี ทาเน สอฺุสฺสาโห รกฺขติ ตาว ฯ สเจปิ โส ทาเน นิสฺุสฺสาโห ภณฺุทสามิโก ปน คทฺเณ สอฺุสฺสาโห รกฺขเตว ฯ ยทิ ปน ตสฺมี ทาเน นิสฺุสฺสาโห ภณฺุทสามิโก น มยฺหํ ทสฺสตีติ ฐรํ นิกฺขิปติ เอวํ อุกฺกนฺนํ ฐรฺนิกฺเขเปน ภิกฺขุโน ปาราชิกํ ฯ ยทิปิ มุเชน ทสฺสามิตี วทติ จิตฺเตน ปน อทาตุกาโม เอวมฺปิ สามิกสฺส ฐรฺนิกฺเขเป ปาราชิกํ ฯ ตํ ปน อุปนิธิ นาม สงฺโคปนตฺถาย อตฺตโน หตฺถे ปเรหิ รฺฐปีตํ ภณฺุทํ อคฺคตฺเทสฺโต ฐานา จาเวตฺวา คฺคตฺเต ฐานเณ รฺฐปนตฺถาย หรโต อนาปตฺติ ฯ

วนปฺปตีติ วนสฺส ปติ วนปฺปติ ฯ วนชฺฌฏฺฐกรุกฺขสฺเสตํ อธิวจนํ ฯ อิธ ปน สพุโปปิ มนุสฺเสหิ ปริคฺคหิตฺตฺรูกฺโข อธิปฺเปโต อมฺพลพฺพชนสฺสาทิโก ฯ ยตฺถ วา ปน มริจวฺลลิตฺวาทีนึ อโรปนฺติ โส จิซฺชมาโน สเจ เอกายปิ จลฺลิตฺวา วา วาเกน วา สกฺลิกาย วา เฝคฺคฺคา วา สมฺพทฺโธว หุตฺวา ภูมียํ ปตฺติ รกฺขติ ตาว ฯ โย ปน ฉินฺโนปิ วลฺลิตฺวา สามนฺตฺรูกฺขสาขาทิ วา สนฺธาริตฺตฺตา อชฺชุกเมว ติฏฺฐติ ปตฺนฺโต วา ภูมึ น ปาปฺณาติ นตฺถิ ตตฺถ ปรีหาโร อวหาโรเอว โหติ ฯ

บทว่า วนปฺปติ ความว่า ต้นไม้เป็นเจ้าแห่งป่า ชื่อวนปฺปติ ฯ "คำว่า วนปฺปติ" นี้ เป็นชื่อของต้นไม้เจริญที่สุดในป่า, ก็ต้นไม้ที่พวกมนุษย์หวงแหนแม่ทั้งหมด มีมะม่วง ขนุน ลำมะลอ และขนุนหนึ่งเป็นต้น ท่านประสงค์เอาในอภิการนี้ ฯ ก็หรือว่า พวกมนุษย์ปลุก พริกไทยและเถาวัลย์เป็นต้นไว้ที่ต้นไม้ใด, ต้นไม้ นั้น เมื่อถูกภิกษุตัด ถ้าเปลือกก็ดี ใบก็ดี สะเก็ดก็ดี กระพี้ก็ดี แม้อันเดียว ยังติดเนื่องอยู่เที่ยว ล้มลงบนพื้นดิน ก็ยังรักษาอยู่ก่อน ฯ ส่วนต้นไม้ใด แม้ถูกตัดขาดแล้ว ก็ยังตั้งอยู่ตรง ๆ ได้เที่ยว เพราะเถาวัลย์หรือกิ่งไม้ใกล้เคียง รั่วไว้ หรือเมื่อล้มลงไปยังไม่ถึงพื้นดิน, ในต้นไม้ นั้น ไม่มีการหลีกเลียง เป็นอาหารทีเดียว ฯ

โยปี กกเจน ฉินโน อจฉินโน วย หุตวา ตตถเว ติฏฐติ ตสฺมิมปี เอสเว นโย ฯ โย
ปน รุกฺขํ พุพฺพลํ กตฺวา ปจฺฉา จาเลตฺวา ปาเตติ อญฺเฐน วา จาลาเปติ อญฺญํ วาสฺส
สนฺติเก รุกฺขํ ฉินฺทิตฺวา อชฺโฆตฺถรติ ปเรน วา อชฺโฆตฺถราเปติ มกฺกณฺฺ วา ปรีปาเปตฺวา
ตตถ อาโรเปติ อญฺเฐน วา อาโรปาเปติ วคฺคูลิโย วา ตตถ อาโรเปติ ปเรน วา
อาโรปาเปติ ตา ตํ รุกฺขํ ปาเตนฺติ ตสฺสเว อวหาโร ฯ

แม้ต้นไม้ใด ภูมิภาคเอเลียดตัดขาดแล้ว ก็ยังตั้งอยู่ในที่นั้นนั่นเอง เป็นเหมือนยังไม่ขาด,
แม้ในต้นไม้ นั้น ก็มีน้ำนี้เหมือนกัน ฯ ส่วนภูมิภาครูปใด ทำต้นไม้ให้หย่อนกำลัง ภายหลังจึงเขย่า
ให้ล้มลงก็ดี ให้ผู้อื่นเขย่าก็ดี ตัดไม้ต้นอื่นไถลต้นไม้ที่ทับก็ดี ให้ผู้อื่นตัดทับก็ดี ต้อนพวกลิง
ให้มารวมกันขึ้นบนต้นไม้ที่ก็ดี ลังคนอื่นให้ต้อนขึ้นไปก็ดี ต้อนพวกค่างควาให้มารวมกันขึ้น
บนต้นไม้ลังคนอื่นให้ต้อนขึ้นไปก็ดี พวกลิงและค่างควาเหล่านั้น ทำต้นไม้ให้ล้มลง; อวหาร
ย่อมมีแก่ภูมิภาครูปนั้นเหมือนกัน ฯ

อุปนิธิมิที ๑ นานี่ คณหามีตี สมบชานมุสวาเทปี อทินนาทานสส
บุพพปโยคตตทา ทุกกฏั ๑ ก็ ตุมเห ภาณถ เนวิท มยห อนุรูป น ตุมหากนดิอาทีนิ
วทนตสสาปี ทุกกฏเมว ๑ รโห มยา เอตสส ทตเถ จูปีต น อญญ โกจิ ชานาติ
ทสสตี นุ โข เม โนติ สามิโก วิมตี อุปปาเทติ ภิกขุสส ฤลลจจยั ๑ ตสส
ผรุสชาติภาว ติสวา สามิโก น มยห ทสสตีติ ฐัร ณีกขิปติ ๑ ตตถ สจายั ภิกขุ
กิลเมตวา นั ทสสามีตี ทาเน สอุสสาโห รกขติ ตาว ๑

[กล่าวด้วยสิ่งของที่เขาฝากไว้]

พึงทราบวินิจฉัยในของฝากต่อไป ๑ แม้ในเพราะการกล่าวเท็จทั้งที่รู้ตัวอยู่ว่า "ข้าพเจ้า
ไม่ได้รับไว้" ดังนี้ เป็นทุกกฏ เพราะเป็นบุพพปโยคแห่งอทินนาทาน ๑ คงเป็นทุกกฏ
เหมือนกัน แม้แก่ภิกษุผู้กล่าวคำเป็นต้นว่า "ท่านพูดอะไร ? คำนี้ไม่สมควรแก่ข้าพเจ้า,
ทั้งไม่สมควรแก่ท่านด้วย" ๑ เจ้าของยังความสงสัยให้เกิดขึ้นว่า "เราได้มอบทรัพย์ไว้ในมือ
ของภิกษุนี้ ในที่ลับ คนอื่นไม่มีใครรู้, เธอจักให้แก่เรา หรือไม่หนอ ?" เป็นฤลลจจยัแก่ภิกษุ ๑
เจ้าของเห็นความที่ภิกษุนั้นเป็นผู้หยาบคายเป็นต้น จึงทอดธุระว่า "ภิกษุรูปนี้ จักไม่คืนให้
แก่เรา" ๑ ในภิกษุโจรและเจ้าของภันตะนั้น ภิกษุนี้ ยังมีความอุตสาหะในอันให้อยู่ว่า
"เราจักทำให้เขาลำบาก แล้วจักให้" ยังรักษาอยู่ก่อน ๑

สเจปิ โส ทาเน นิรุสสาโท ภาณุทสามิโก ปน คหณเณ สอุสสาโท รกขเตว ฯ ยทิ ปน
ตลุมิ ทาเน นิรุสสาโท ภาณุทสามิโก น มยุหํ ทลสตีติ ชุรัม นิคุชิปติ เอวํ อุภินัน
ชุนิกเขเปน ภาคุชุนเ ปาราชิกํ ฯ ยทิปิ มุเขน ทลสามีติ วทติ จิตเตน ปน อทาตุกาโม
เอวมปิ สามิกสส ชุนิกเขเป ปาราชิกํ ฯ ตํ ปน อุปนินิ นาม สงโคปนตถาย อตตโน
หตเถ ปเรทิ ฐปิโต ภาณุทํ อคตตเทสโต ฐานา จาเวตวา คตเต ฐาเน ฐปนตถาย หรโต
อนาปตติ ฯ

แม้ถ้าเธอไม่มีความอุตสาหะในอันให้, แต่เจ้าของภักษะ ยังมีความอุตสาหะในการเอาคืน
ยังรักษาอยู่เหมือนกัน ฯ แต่ถ้าภิกษุไม่มีอุตสาหะในอันให้, เจ้าของภักษะก็ทอดธุระว่า
"ภิกษุนี้ จักไม่ให้แก่เรา" เป็นปาราชิกแก่ภิกษุ เพราะทอดธุระของทั้งสองฝ่าย ด้วยประการ
ฉะนี้ ฯ แม้ถ้าว่าภิกษุพูดแต่ปากว่า "จักให้" แต่จิตใจไม่ยอมให้, แม้เมื่อเป็นเช่นนั้น
ก็เป็นปาราชิก ในเพราะเจ้าของทอดธุระ ฯ แต่ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ยังภักษะ ชื่อว่า
ของฝากไว้, ที่ชนเหล่าอื่นมอบไว้ในมือของตน เพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองให้เคลื่อนไป
จากฐาน แต่ประเทศที่ตนไม่ได้คุ้มครอง นำไปเพื่อต้องการเก็บไว้ในที่คุ้มครอง ฯ

